

DUURZAAMHEIDSACTIEPLAN ALBLASSERDAM

Duurzaam bruggen bouwen

december 2012

INHOUD

Voorwoord

Samenvatting

1: STRATEGISCHE VISIE EN ACHTERGRONDEN

- 1.1 Ambitie en doel
- 1.2 Werkwijze
- 1.3 Afbakening: Samenwerking, resultaatgerichtheid en kosten én baten
- 1.4 Relatie met milieubeleid en het collegeprogramma

2: PROJECTPLANNEN

2.1 Projectplan bewoners energie

- 2.1.1 Doelstellingen
- 2.1.2 Acties en activiteiten
- 2.1.3 Samenhang met bestaand beleid
- 2.1.4 Benodigde middelen en dekking
- 2.1.5 Rendement.

2.2 Projectplan bewoners groen en natuur

- 2.2.1 Doelstellingen
- 2.2.2 Acties en activiteiten
- 2.2.3 Samenhang met bestaand beleid;
- 2.2.4 Benodigde middelen en dekking;
- 2.2.5 Rendement

2.3 Projectplan bedrijven

- 2.3.1 Doelstellingen
- 2.3.2 Acties en activiteiten
- 2.3.3 Samenhang met bestaand beleid;
- 2.3.4 Benodigde middelen en dekking;
- 2.3.5 Rendement

2.4 Projectplan gemeente

- 2.4.1 Doelstellingen
- 2.4.2 Acties en activiteiten
- 2.4.3 Samenhang met bestaand beleid;
- 2.4.4 Benodigde middelen en dekking;
- 2.4.5 Rendement

3: CAPACITEIT, FINANCIEN EN BORGING

- 3.1 Raming benodigde capaciteit en financiële middelen
- 3.2 Borging van duurzaamheid in de gemeentelijke organisatie

BIJLAGEN: OVERZICHT PROJECTEN

- BIJLAGE I: Projecten bewoners 'energie'
- BIJLAGE II: Projecten bewoners 'groen en natuur'
- BIJLAGE III: Projecten bedrijven
- BIJLAGE IV: Projecten gemeente

VOORWOORD

Beste lezer,

Voor u ligt het duurzaamheidsactieplan van de gemeente Alblasserdam. Een plan waarin verzameld is wat we in gesprek met de samenleving hebben gehoord over duurzaamheid. Bij de vorming van dit college hebben we ons ten doel gesteld om in samenwerking met de bevolking interactief op een beperkt aantal thema's extra aandacht te geven in het gemeentelijk beleid:

Wij zien daarbij zes thema's die belangrijk zijn voor Alblasserdam de komende jaren: 'meedoen', toeristische aantrekkingskracht, passende ruimtelijke structuurvisie, dienstverlening digitaal en dichtbij, duurzaamheid en solide financiën.

De gesprekken met instellingen, bedrijven en burgers rond een viertal onderwerpen hebben vele suggesties opgeleverd. Die suggesties staan hier als acties verwoord en dragen naar onze mening allemaal bij aan een duurzamer Alblasserdam.

“We hebben zowel de natuur als de cultuur geërfd van onze (voor)ouders en te leen van onze (klein)kinderen”, is een diepe waarheid. We willen zorgvuldig omgaan met wat binnen ons bereik ligt. We doen dat voor de huidige generatie, maar ook voor de kleinkinderen van onze jeugdgemeenteraadsleden. We willen meer doen dan alleen maar beheren en beheersen. Het streven is om Alblasserdam beter te maken dan het is. Daarbij hebben we respect voor wat is en voor wat waarde had en heeft.

De kracht van het dorp Alblasserdam is dat het ligt op de rand van het stedelijke (Drechtsteden) en het landelijke (Alblasserwaard). Beide koesteren we. Onze 20.000 inwoners kunnen genieten van vele (natuurlijke) rijkdommen en mogen dat ook. Maar het is goed te beseffen dat ook komende generaties graag in een bewoonbare wereld wonen. De leefstijl van vandaag heeft gevolgen voor morgen.

Voor mij is een uitdrukking van Paul Ricoeur: *do quia mihi datum est (ik geef omdat mij gegeven is)* een inspiratie. Bij een duurzame levensstijl hoort aandacht voor de gevolgen van ons handelen. Hoeveel energie gebruiken wij voor de verwarming van ons huis, hoeveel brandstof gebruiken wij voor vrijetijdsbesteding, zijn wij kritisch op onze consumptie? Bewaren wij groen of komt overal verharding?

Ik spreek de wens uit dat veel van de acties uit deze staalkaart die u hierbij wordt aangeboden van de grond en tot bloei mogen komen!

Sjoerd J. Veerman
Wethouder duurzaamheid

SAMENVATTING

Dit duurzaamheidsactieplan bestaat uit drie hoofdstukken en vier bijlagen. Daarbij is gewerkt van 'grof' naar 'fijn'. Hoofdstuk 1 is het meest algemeen, hoofdstukken 2 en 3 geven overzicht over activiteiten en de bijlagen zijn een uitwerking per activiteit. De lezer die dus snel inzicht wil krijgen in de werkwijze, kan zich richten op hoofdstuk 1. Wie overzicht zoekt leest het beste de hoofdstukken 2 en 3. En wie alle activiteiten wil bekijken, die kan volstaan met het inzien van de eerste vier bijlagen.

Hoofdstuk 1 gaat in op de visie, ambitie en doel die de gemeente Alblisserdam heeft op het gebied van duurzaamheid. Vervolgens komt de gevolgde werkwijze aan bod en de inhoud en reikwijdte van dit plan. Dit is de strategische visie van dit plan. Veel aandacht is daarbij besteed aan criteria voor de selectie van de onderwerpen waaruit dit duurzaamheidsactieplan bestaat. Duurzaamheid is immers een breed begrip. Daarom is het de kunst is om die onderwerpen te kiezen, die de beste kansen voor Alblisserdam bieden om duurzaamheid in praktijk te brengen.

Hoofdstuk 2 bestaat uit een overzicht van vier projectplannen die de komende jaren worden uitgevoerd. Deze vier projectplannen zijn opgesteld voor drie doelgroepen: bewoners, bedrijven en de gemeente organisatie. De projectplannen worden in het tweede hoofdstuk achtereenvolgens behandeld. Per projectplan zijn allereerst concrete doelstellingen geformuleerd. Daarna wordt een overzicht gegeven van acties en activiteiten. Vervolgens is de samenhang met bestaand beleid beschreven. De twee slotparagrafen per projectplan geven de benodigde middelen voor de uitvoering van het betreffende projectplan en het verwachte rendement van het project.

In hoofdstuk 3 staat de uitvoering centraal. De eerste paragraaf van dit derde hoofdstuk geeft aan welke capaciteit in personeel en welke financiële middelen nodig zijn om de projectplannen uit te voeren. De tweede paragraaf gaat in op de borging van de projectplannen in de gemeentelijke organisatie. Samengevat is de komende jaren circa een halve formatieplaats nodig, er van uitgaande dat de bestaande staf een beperkt deel van de activiteiten uit dit plan in het eigen takenpakket opneemt. De uitvoering vergt daarnaast voor de komende twee jaar in totaal 75.000 euro.

De projecten zelf staan tenslotte uitgewerkt in de eerste vier bijlagen. De eerste twee bijlagen geven een overzicht van acties en activiteiten voor bewoners rond de onderwerpen 'energie' en 'groen en natuur'. Bijlage III werkt het projectplan voor bedrijven uit in acties en activiteiten. Tenslotte bevat bijlage IV de activiteiten voor duurzaamheid die de gemeentelijke organisatie zelf kan uitvoeren. In totaal gaat het om ruim 25 activiteiten. Een aantal daarvan heeft een zeer beperkte omvang in benodigde tijd en geld, maar is wel belangrijk om duurzaamheid in Alblisserdam tot 'leven' te brengen. Enkele activiteiten die meer investeringen vragen passen binnen het reguliere beleid (zoals het opstellen van het groenstructuurplan), of bieden zo'n grote kansen voor duurzaamheid in Alblisserdam, dat ze deze inspanning zeker meer dan waard zijn. Onder die laatste categorie vallen in ieder geval het onderzoeken van plaatsing van windmolens op bedrijventerreinen en samenwerking met woningcorporatie Woonkracht 10.

Het totaal van de activiteiten in dit plan is daarmee zeker niet te ambitieus, maar wel voldoende ambitieus om in samenwerking met een groot aantal partijen binnen en buiten Alblisserdam, duurzaamheid gestalte te geven. Een onderwerp dat leeft en dat bijdraagt aan de leefbaarheid van Alblisserdam. Een onderwerp ook, dat voor iedereen die in Alblisserdam woont, werkt of die er geregeld een bezoek brengt, niet onopgemerkt zal blijven.

HOOFDSTUK 1: STRATEGISCHE VISIE EN ACHTERGRONDEN

1.1 Ambitie en doel

De gemeente Alblasserdam wil werk maken van duurzaamheid. Daarom is in het Collegeprogramma 2010 – 2014 het besluit opgenomen om een duurzaamheidsplan op te stellen. Vanwege de ambitie om in het plan concrete projecten te benoemen die handen en voeten geven aan de ambities, is dit plan een duurzaamheidsactieplan.

Duurzaamheid is één van de zes hoofddossiers in het Collegeprogramma 2010 – 2014.

Onder duurzaamheid verstaan we dat we onze huidige behoeften vervullen, zonder dat daarmee de vervulling van de behoeften van de generaties na ons in de knel komt. Vaak is de insteek ecologische duurzaamheid (beperken van uitputting van fossiele energie en grondstoffen, verminderen van de milieudruk, tegengaan van aantasting van natuur en landschap hier en elders op de wereld), maar minstens zo belangrijk zijn ook de economische en sociale dimensie van duurzaamheid.

Het college benoemt deze drie dimensies als volgt in haar programma:

- People (sociale dimensie): burgerparticipatie, sociaal beleid en internationale samenwerking;
- Planet (ecologische dimensie): klimaat en energie, duurzaam waterbeheer en natuur en milieu;
- Profit (economische dimensie): duurzame overheid, duurzame mobiliteit en duurzaam bedrijfsleven.

Het doel van het duurzaamheidsactieplan voor Alblasserdam kan gezien het bovenstaande, als volgt worden samengevat:

Doel duurzaamheidsactieplan Alblasserdam

Doel van het duurzaamheidsactieplan is, om projecten te formuleren die bijdragen aan ecologische duurzaamheid en die tevens bijdragen aan doelstellingen op sociaal (sociale rechtvaardigheid en sociale cohesie) en economisch gebied. Dit betekent concreet dat het college zoekt naar projecten die betrokkenheid van mensen stimuleren en die bovendien naast kosten ook financiële baten met zich meebrengen.

Uitgangspunt is een ambitieus plan, dat tegelijkertijd duidelijk afgebakend, niet alomvattend maar wél uitvoerbaar is. Omdat duurzaamheid een zeer breed begrip is, bestaat het risico dat een uitgebreid plan ontstaat waarvan de uitvoering al snel stagneert. Dat geldt zeker nu gemeenten zich gedwongen zien om zeer efficiënt om te gaan met afnemende financiële middelen. Dat willen we hier vermijden. Dit plan van aanpak begint daarom met het benoemen van de drie criteria die zijn gebruikt om tot een uitvoerbaar (en daarmee succesvol) plan te komen.

1.2 Afbakening: Samenwerking, resultaatgerichtheid en kosten én baten

Kernwoorden voor het duurzaamheidsactieplan zijn afgeleid uit het hiervoor genoemde doel: *samenwerking, resultaatgericht* en *kosten én baten*. Deze drie begrippen zijn gehanteerd om de inhoud van het duurzaamheidsactieplan af te bakenen.

Onderstaande criteria zijn leidraad geweest voor de selectie en uitwerking van de projectvoorstellen waar het duurzaamheidsactieplan uit bestaat. Centraal staat het streven om initiatieven te ondersteunen die burgers, bedrijven en organisaties willen ondernemen die bijdragen aan ecologische duurzaamheid. De rol van de gemeentelijke overheid is daarmee niet primair die van uitvoerder of handhaver, maar eerder 'facilitator', 'stimulator' of ondersteuner. Inhoudelijk wordt daarom niet vooraf vastgelegd welke projecten wel of niet in aanmerking komen. Het is tenslotte ook mogelijk dat projecten in het duurzaamheidsactieplan worden opgenomen, waarbij er geen rol voor de gemeente

is. Het desbetreffende projectplan is in dat geval ook niet aan de gemeente ter besluitvorming, maar is 'zelfbindend' voor die partijen die het projectplan gaan uitvoeren

-Samenwerking

De gemeente Alblasserdam kent een groot aantal actieve bewoners, bedrijven en organisaties, die zich graag inzetten voor een goede leefbaarheid. Samenwerking van de gemeente met deze partijen en het stimuleren van hun onderlinge samenwerking is een belangrijk uitgangspunt van beleid in Alblasserdam. Daarmee wordt het zelforganiserend vermogen binnen Alblasserdam benut. Dit past ook bij het motto van het Collegeprogramma 2010 -2014 ('Alblasserdam, sterk door verbinding'): het verbinden van mensen.

Samenwerking met bedrijven, organisaties en instellingen is essentieel om diverse redenen.

- Allereerst kan door samenwerking gebruik worden gemaakt van kennis en ervaring die beschikbaar is. Daardoor worden de kansen die er zijn ook benut. Kansen kunnen heel divers zijn, zoals het vinden van partijen die zich willen inspannen voor duurzaamheid (Stichting Groene Long, Lions Club), maar bijvoorbeeld ook heel praktisch het ondersteunen van duurzame initiatieven van het bedrijfsleven.
- In de tweede plaats zorgt samenwerking er voor, dat het plan op draagvlak kan rekenen. Daardoor zijn de beste condities aanwezig dat het plan ook echt wordt uitgevoerd. Samenwerking is verder belangrijk, omdat het beleid daardoor legitiem wordt en een weerspiegeling is van hetgeen in Alblasserdam 'leeft'.
- Tot slot is het goed om te bedenken, dat duurzaamheid grotendeels niet wettelijk is geregeld, anders dan bijvoorbeeld het milieubeleid. De overheid moet daardoor voor succesvol duurzaamheidsbeleid wel een beroep doen op de samenleving.

Om bovengenoemde redenen ligt de focus voor het duurzaamheidsactieplan allereerst op projecten die door partijen buiten de gemeentelijke organisatie worden uitgevoerd met ondersteuning door de gemeente. Omdat Alblasserdam geen grote gemeente is, is samenwerking tussen partijen in principe goed te organiseren. Men weet elkaar immers snel te vinden, de lijnen zijn kort.

-Resultaatgerichtheid

Het boeken van concrete resultaten is de beste garantie om enthousiasme te krijgen en te houden voor projecten. Bij de selectie van projecten geldt resultaatgerichtheid daarom als tweede criterium. Dit betekent:

- per project formuleren we concrete en haalbare doelen op korte termijn;
- het resultaat is letterlijk zichtbaar in de gemeente of laat zich goed als resultaat uitdrukken inclusief de bijdrage die dit levert aan beoogde doelstellingen (X% reductie van CO2 als stap op weg naar Y%);
- resultaten moeten goed kunnen worden gecommuniceerd naar alle inwoners van Alblasserdam.

In dit duurzaamheidsactieplan wordt voorgesteld om zeer selectief te zijn in op te starten projecten. Bij succes is het altijd relatief eenvoudig om nieuwe projecten op te starten, maar wanneer overambitieuze van start wordt gegaan, is het moeilijk om gaande weg enthousiasme en 'energie' bij betrokkenen vast te houden. De hier voorgestelde strategie is daarom om, per duurzaamheidsproject, naast een einddoel ook tussendoelstellingen te formuleren.

-Kosten én baten

Projecten die alleen geld kosten, maar geen geld opleveren, doen geen recht aan de economische dimensie van duurzaamheid. Bovendien is onzeker in welke mate er financiën beschikbaar zullen zijn voor het uitvoeren van het duurzaamheidsactieplan. Een derde criterium voor te formuleren projecten is daarom dat ze ofwel geen aanzienlijke kosten voor de gemeente met zich meebrengen ofwel dat kosten in de vorm van investeringen ook baten opleveren in financiële zin.

1.3 Werkwijze

Het opstellen van een duurzaamheidsactieplan voor Ablasserdam is onderverdeeld in de volgende fasen:

- Fase I: plan van aanpak;
- Fase II: stakeholderanalyse;
- Fase III: raadpleging stakeholders: interviewronde;
- Fase IV: selectie en uitwerking relevante onderwerpen;
- Fase V: opstellen duurzaamheidsactieplan: stakeholderbijeenkomsten;
- Fase VI: vaststellen plan door college en raad.

Fase I: plan van aanpak

De eerste fase bestond uit het opstellen van een plan van aanpak. Voor dit plan van aanpak en voor het opstellen van het plan is externe projectleider ingeschakeld, dr. Bart van Geleuken, zelfstandig adviseur van 'Beleid op Maat'. Het plan van aanpak is opgesteld, aan het college gepresenteerd en vervolgens bij- en vastgesteld. Dit plan van aanpak vormde vervolgens de leidraad voor de uitvoering van het project om tot een duurzaamheidsactieplan te komen.

Een gemeentelijke klankbordgroep met inhoudelijk medewerkers is na het vaststellen van het plan van aanpak opgericht en heeft in de verschillende fasen van het project meegedacht en kennis ter beschikking gesteld. De voor duurzaamheid verantwoordelijk wethouder (de heer S.J. Veerman) en het hoofd Buitenruimte (de heer H. Schnitker) vormden met de projectleider een stuurgroep waarin regelmatig de voortgang en aanpak besproken werd.

Fase II: stakeholderanalyse

Nadat het plan van aanpak is vastgesteld, is een analyse gemaakt van de belanghebbende en betrokken partijen in Ablasserdam:

- Het bestuur: college en raad;
- Ambtenaren;
- Bedrijven;
- Bewoners en bewonersorganisaties;
- Overige organisaties

Fase III: Raadpleging stakeholders

De stakeholders zijn op verschillende manieren betrokken.

Het college is diverse malen geraadpleegd en geïnformeerd over de stand van zaken. Daarnaast zijn de collegeleden en de gemeentesecretaris individueel ook geïnterviewd over duurzaamheid. De raad is betrokken door middel van een raadsinformatiebrief, nader geïnformeerd tijdens een BIO (Bijeenkomst voor informatie en opinie) en uitgenodigd voor de stakeholderbijeenkomsten voor bewoners en stichtingen. Het concept duurzaamheidsactieplan is ten slotte voorgelegd aan college en vervolgens aan de raad, die verantwoordelijk is voor de vaststelling en het beschikbaar stellen van krediet.

Bewoners en bedrijven zijn betrokken door middel van diverse activiteiten. Hiervoor is een communicatieplan opgesteld. Allereerst is op de gemeentelijke website, via de gemeentepagina in de Klaroen, via persberichten en in de bedrijvnieuwsbrieven van de gemeente bekendheid gegeven aan het opstellen van het duurzaamheidsactieplan. Per doelgroep is een kernboodschap geformuleerd die is verwerkt in de diverse uitingen. Steeds is gevraagd om ideeën te melden. Op de gemeentelijke website is daarvoor een voorziening in de vorm van een contactformulier getroffen.

Vervolgens zijn circa twintig interviews afgenomen om een beeld te krijgen van de voor Alblisserdam meest relevante duurzaamheidsonderwerpen. Een onderwerp is relevant beschouwd wanneer het vaak genoemd werd en wanneer er duidelijke kansen voor duurzaamheid (met inachtneming van de voorwaarden genoemd in 1.2: kansen voor samenwerking, resultaatgericht en naast kosten ook baten) werden geschetst door de geïnterviewden. Bestuurlijk draagvlak en ambtelijk geplande activiteiten waren aanvullende criteria om een onderwerp als relevant aan te merken.

Op basis van de interviews zijn drie doelgroepen onderscheiden:

- Bewoners;
- Bedrijven;
- De gemeente.

Fase IV: selectie en uitwerking relevante onderwerpen

Voor bewoners(organisaties) zijn twee onderwerpen geselecteerd op basis van de interviews: 'energie' en 'groen en natuur'. Voor deze beide onderwerpen zijn op 23 en 30 november 2011 bijeenkomstgeorganiseerd, om zicht te krijgen op activiteiten die volgens bewoners passen bij deze onderwerpen. In groepsverband hebben de aanwezigen dit uitgewerkt.

Uit deze bijeenkomsten is gebleken dat de keuze van de onderwerpen 'groen en natuur' en 'energie' breed worden gedeeld door de aanwezigen. Er is opvallend weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het onderwerp te 'verbreden'. Incidenteel zijn (overigens ook in de voorafgaande interviewronde) de onderwerpen 'afval' en 'mobiliteit' genoemd als belangrijke onderwerpen. In het projectplan 'energie' komen deze onderwerpen aan bod.

Opvallend is dat beide avonden ruim 25 bezoekers kenden en dat een aantal mensen beide bijeenkomsten heeft bezocht. Verder valt op dat relatief veel bezoekers als individuele burger of bewonersvereniging aanwezig waren (niet zozeer als een belangengroep met een 'eigen' agenda) en dat de Jeugdgemeenteraad beide avonden zeer actief is geweest.

Voor bedrijven wordt een branchegerichte aanpak voorgesteld, waarbij als 'pilot' op 28 november 2011 een bijeenkomst is georganiseerd voor en door autobedrijven, in samenwerking met Stichting Stimular (die kennis over en instrumenten voor Duurzaam Ondernemen verspreidt en ontwikkelt) en de gemeente. Ondanks de matige opkomst van slechts enkele bedrijven, bleek de werkwijze erg enthousiasmerend. Bedrijven in deze branche zijn zeer geïnteresseerd in duurzaamheidsmaatregelen die mogelijk zijn, en die ook in de praktijk gerealiseerd zijn door een van de aanwezige bedrijven. De kracht van deze werkwijze ligt heel duidelijk in het letterlijk zichtbaar maken van duurzaamheid (bijvoorbeeld toepassingen van LED-verlichting, afvalmanagement, water- en energieverbruik, inkoop).

Fase V: opstellen duurzaamheidsactieplan: stakeholderbijeenkomsten

In fase V is het plan geschreven op basis van alle beschikbare informatie. De stakeholderbijeenkomsten waren reeds in de vorige fase gehouden, zodat ook de informatie van deze bijeenkomsten meegenomen is. De voorgestelde projecten (zie de bijlagen in dit plan) zijn teruggekoppeld naar de bezoekers van de bijeenkomsten genoemd in fase IV, de ambtelijke projectgroep, het MT en het college. De reacties zijn in de uitwerking van de projecten meegenomen.

Fase VI: vaststellen plan door college en raad

De laatste stap is de vaststelling van het plan in 2012.

1.4 Relatie met milieubeleid en met het collegeprogramma

- Lokaal milieubeleid

Dit duurzaamheidsactieplan heeft raakvlakken met ander beleid, in het bijzonder het milieubeleid. Alblasserdam beschikt over een Lokaal Milieu Uitvoeringsprogramma 2011-2016. Daarnaast wordt als uitwerking van dit programma een werkprogramma voor het jaar 2011 vastgesteld. Het programma geeft de activiteiten weer van de gemeente, uitgesplitst naar 'woongebied', 'werkgebied' en 'landelijk gebied'. Al deze activiteiten dragen bij aan een duurzamer Alblasserdam. Het kenmerkende verschil met de projecten in dit duurzaamheidsactieplan is, dat het milieu-uitvoeringsprogramma vooral in praktijk wordt gebracht door wettelijke milieutaken uit te voeren. Inhoudelijk gaat het bijvoorbeeld om geluid, lucht, bodem, water, externe veiligheid, mobiliteit, energie en bouwen. De gemeente (en in opdracht van de gemeente ook de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid) is bij de uitvoering van dit milieubeleid de belangrijkste uitvoerende partij.

Het duurzaamheidsactieplan heeft als ambitie om bij de uitvoering van de geformuleerde projecten vooral partijen in de samenleving te betrekken en deze ook (mede)uitvoerder te maken. Dat betekent dat de rol van de gemeentelijke overheid ook een andere is dan in (belangrijke delen van) het milieubeleid. Voor wat betreft het duurzaamheidsactieplan is die rol vooral het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van burgers, bedrijven en organisaties om duurzaamheid in Alblasserdam een stap verder te brengen.

- Regionaal milieubeleid

Het regionaal milieubeleid staat verwoord in het 'Milieubeleidsplan Drechtsteden 2011-2015'. Dit milieubeleidsplan bevat onderwerpen die ook in het Lokaal Milieu Uitvoeringsprogramma zijn terug te vinden en die hierboven zijn genoemd. Het is de eerste keer dat op regionaal niveau een samenhangend milieubeleidsplan voor Drechtsteden is gemaakt. De milieuproblematiek trekt zich immers weinig aan van gemeentegrenzen.

De samenhang in dit plan komt tot uitdrukking in de relatie met verschillende beleidsvelden (wonen, economie, ruimtelijke ordening en mobiliteit) en in de samenwerking met en tussen de zes Drechtstedengemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht. Ook andere partijen als de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, duurzaamheidscentrum Weizigt in Dordrecht en de provincie zijn in het voorbereidingsproces betrokken geweest. Een regionale benadering zorgt niet alleen voor een samenhangend beleid, maar leidt ook tot tijd- en kostenbesparing. Met dit beleidsplan behoeven de gemeenten zich niet meer ieder voor zich bezig te houden met gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken.

In het Milieubeleidsplan Drechtsteden is de relatie gelegd met de ruimtelijke en economische (gebieds)opgaven van de regio. Daarbij is aangegeven op welke thema's de geformuleerde opgaven bij kunnen dragen aan de duurzame ontwikkeling van de regio. Opgaven zijn bijvoorbeeld de ontwikkeling van Noordoever en de herstructuringsopgave op bedrijventerreinen. Maar ook de ontwikkeling van de Merwedezone en de Biesbosch. In het milieubeleidsplan staan deze onderwerpen als 'Integrale regionale opgaven' benoemd.

Ten aanzien van wonen en energiebesparing is het gebruik van de Gemeentelijke Praktijk Richtlijn gebouwen van belang (GPR-gebouw). GPR-gebouw is een instrument dat inzichtelijk maakt hoe duurzaam een woning of gebouw is.

In een regionaal convenant is afgesproken dat bouwende partijen van dit instrument gebruik zullen maken of dat het aan deze partijen zal worden aangeboden. Op die manier wordt duurzaam bouwen in de regio – en daarmee ook in Alblasserdam – gestimuleerd. In het convenant zijn ook ambities neergelegd waar een woning of gebouw aan dient te voldoen, de met GPR-gebouw te behalen score. De gemeente ziet er met behulp van het systeem GPR Gebouw op toe dat nieuwbouwwoningen

voldoen aan de afgesproken normen ten aanzien van gebruikskwaliteit, energie, duurzaamheid, toekomstwaarde en gezondheid.

- Relatie met het collegeprogramma

Het opstellen en uitvoeren van een duurzaamheidsplan is onderdeel van het Collegeprogramma 2010 - 2014 van Alblasserdam. In het werkprogramma benoemt het college naast een strategische visie en een uitvoeringsplan (p.21) inhoudelijk de volgende onderwerpen voor het duurzaamheidsplan:

- stappenplan duurzaam bouwen;
- programma van eisen voor de (duurzame) inrichting van de buitenruimte;
- energiebesparing bij het MKB;
- isolatie van de bestaande woningvoorraad.

De laatste twee onderwerpen zijn in deel 2 van dit duurzaamheidsactieplan geïntegreerd voor respectievelijk de doelgroepen bedrijven en burgers.

Voor de eerste twee onderwerpen is dat niet het geval. De onderwerpen 'stappenplan duurzaam bouwen' en 'duurzame inrichting openbare ruimte' zijn beleidsinstrumenten ten behoeve van de uitvoering van beleid door de gemeente zelf. Samenwerking met de samenleving van Alblasserdam staat daarbij – anders dan dit duurzaamheidsactieplan beoogt - niet centraal, tenzij het gaat om concrete projecten in de wijken.

Deze onderwerpen zijn al onderdeel van het Lokaal milieu-uitvoeringsprogramma 2011 - 2016 'Een leefbaar en duurzaam Alblasserdam' (paragraaf 2.12). Ze zijn om die reden niet in het duurzaamheidsactieplan opgenomen. In het kader van duurzaam bouwen is in 2011 bovendien het Convenant kwaliteit nieuwbouw Drechtsteden ondertekend waarin is vastgelegd dat de Drechtstedengemeenten gebruik zullen maken van het instrument GPR, de Gemeentelijke Praktijk Richtlijn Gebouw 4.0. In het concept-Milieubeleidsplan Drechtsteden staat dit nader uitgewerkt in het hoofdstuk 'Duurzaam en klimaatbestendig bouwen'.

Voorgesteld wordt om het onderwerp duurzame inrichting van de buitenruimte te agenderen in Drechtstedenverband en in samenwerking met de Omgevingsdienst nader uit te werken. Dit onderwerp zal overigens ook bij de activiteit 'duurzaam inkopen en aanbesteden' in dit duurzaamheidsactieplan een plaats krijgen omdat de gemeente graag het goede voorbeeld wil geven. Daarbij hoeft zeker niet opnieuw het wiel uitgevonden te worden, maar kan betrekkelijk eenvoudig bestaand beleid van elders overgenomen worden (zoals de X-lijst Cradle to cradle die onder meer de gemeente Amsterdam hanteert voor de openbare ruimte en zoals de checklist gehanteerd door de Milieudienst West-Holland).

HOOFDSTUK 2. HOOFDLIJNEN PROJECTPLANNEN

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de acties per projectplan. De acties zijn in de vier bijlagen uitgewerkt. Deze projectplannen en acties zijn gebaseerd op de volgende criteria, genoemd in hoofdstuk 1:

- resultaatgericht, gericht op samenwerking en naast kosten ook financiële baten;
- draagvlak binnen de samenleving, politiek en bij ambtenaren, blijkend uit interviews en bijeenkomsten met burgers, organisaties en bedrijven;
- ervaringen in andere gemeenten.

Op basis van interviews met bestuur, samenleving en ambtenaren zijn allereerst de drie doelgroepen 'burgers', 'bedrijven' en 'gemeentelijke organisatie' onderscheiden. Vervolgens zijn thema's benoemd die 'passen' bij Alblisserdam, omdat er draagvlak voor bleek te bestaan bij bestuur en samenleving, terwijl er ook ambtelijk draagvlak bleek te zijn. Dit heeft geleid tot selectie van de thema's 'groen en natuur' en 'energie' voor burgers. Voor bedrijven staat centraal dat de gemeente stimuleert dat deze elkaar 'leren' welke kansen er zijn voor duurzaamheid en wat men daarbij van de gemeente verwacht. De gemeentelijke organisatie is een belangrijke doelgroep, omdat deze een voorbeeldwerking kan hebben naar andere partijen, en omdat de gemeente zelfstandig duurzaamheid een stap verder kan brengen.

Per projectplan is hieronder het volgende samengevat:

1. Doelstellingen;
2. Een samenvatting van acties en activiteiten;
3. Samenhang met bestaand beleid;
4. Benodigde middelen en dekking;
5. Rendement van het projectplan.

2.1 Projectplan bewoners 'Energie'

2.1.1 Doelstellingen

- ***Inzicht in het totale energieverbruik door alle verbruikers in Alblisserdam tezamen en in de mogelijkheden om het energieverbruik (en de CO2-uitstoot) te beperken;***
- ***Vermindering van het totale woninggebonden energieverbruik met 10% in 2015 door energiezuinig gedrag en door technische maatregelen;***
- ***Beleidsmatig aansluiting vinden bij ambities Drechtsteden;***
- ***Onderzoek naar plaatsing van windmolens op gemeenteground door het opstellen van een projectplan windenergie en een draagvlaktoets in de eerste helft van 2013.***

Toelichting op de doelstelling:

In de praktijk blijkt dat 10% besparing op het energieverbruik door energiezuinig gedrag voor een gemiddeld huishouden relatief eenvoudig gehaald kan worden. De doelstelling is daarmee zonder aanvullende technische maatregelen en investeringen (extra isolatie, duurzame opwekking van energie met zonnepanelen e.d.) te realiseren. Omdat aanpassing van gedrag bij (lang) niet iedereen zal plaatsvinden, zijn wel technische maatregelen nodig om de doelstelling te bereiken. Omdat een groot deel van het woningbestand in Alblisserdam bestaat uit nog slecht geïsoleerde na-oorlogse bouw, is met een eenvoudig pakket aan maatregelen (isolatie vloeren, dak en/of gevel, HR-ketel) vaak een besparing mogelijk van meer dan 30%.

Het concept-milieubeleidsplan Drechtsteden gaat uit van de (ook in het Energieprogramma Drechtsteden vastgelegde) doelstelling om op gemeentelijk niveau 2% energie per jaar te besparen en 20% duurzame energie te realiseren in 2020.

2.1.2 Acties en activiteiten projectplan energie

Onderstaande activiteiten zijn zowel op gedragsverandering gericht als op toepassing van energiebesparende maatregelen en technieken voor duurzame opwekking van energie. Achterliggende gedachte is dat er een continue 'prikkel' richting bewoners nodig is om deze aan te zetten tot daadwerkelijke energiebesparing. Daarbij gaat het er om kennis over te dragen, maar ook om bewoners te 'verleiden' tot energiebesparing. Door energiebesparing tastbaar (letterlijk zichtbaar) te maken bijvoorbeeld, maar ook door via installatiebedrijven aan bewoners aanbiedingen te doen voor energiebesparende maatregelen, waarmee de bewoners optimaal 'ontzorgd' worden.

Tabel 1: Acties projectplan Energie

Actie	Activiteiten	Wie	Tijd	Budget
1.Samenwerking met Woonkracht 10	Samenwerking toespitsen op beoogde renovatie hoogbouw en/of gezamenlijke voorlichting.	Woonkracht 10, gemeente (RMO, projecttrekker)	-	nihil
2.Voorlichtingscampagne energie	Klimaatkrant, berichten gemeentepagina, informatiepagina 'energie' website, aandacht voor energie tijdens weekmarkt/evenementen	Uitgeverij klimaatkrant i.s.m. gemeente (projecttrekker), Woonkracht 10, HVC, ENECO, Weizigt, kerken, bewonersorganisaties, buurgemeenten	120	5.500
3.Inzicht huidige energiesituatie woningen en aanbod isolatiebedrijven	Warmtescan of maatwerkadvies per woningtype; Aanbod isolatie/energiemaatregelen	Lokale bedrijven, gemeente (projecttrekker, Bouwkunde). Installatiebedrijven, bouwmarkten, ENECO, HVC, bewonersorganisaties	100	3.000
4.Energie -ambassadeurs werven; huiskamerbijeenkomsten ondersteunen	Per wijk/type woning zoeken naar enthousiaste koploper	Gemeente (projecttrekker), buurtbewoners, installatiebedrijven, landelijke initiatieven ('Nudge', 'Urgenda')	60	1.000
5. 'zachte' lening voor investering in energiebesparing	Onderzoek naar belangstelling in Alblasterdam voor het aanbieden van een 'zachte' lening.	Banken, gemeente (projecttrekker)	10	500
6.Energie 'zichtbaar' maken op kinderboerderij	Plaatsing van enkele zonnepanelen en/of kleine windmolen als educatief element	Kinderboerderij, bedrijven (sponsoring), gemeente (college: werving sponsoren), Weizigt (informatiepaneel)	-	PM
7.Oplaadpunten elektrische voertuigen	Plaatsing van enkele oplaadpalen; faciliteren/beleid plaatsing door derden	Stichting E-laad, gemeente (Buitenruimte, Bouwkunde)	20	1.500
8.Milieubeleidsplan Drechtsteden vaststellen	Vaststelling door college en raad	College en raad	-	-
9.Energiescan totaal energieverbruik Alblasterdam	Vervolgonderzoek met Drechtstedengemeenten naar energieverbruik en besparingspotentieel incl. duurzame opwekking	Drechtsteden, gemeente (Bouwkunde, projecttrekker), HVC, Stedin	20	4.000
10.Projectplan windenergie	Project- en communicatieplan opstellen voor onderzoek naar plaatsing van enkele windmolens ten zuiden van A15 op gemeentegrond, inclusief onderzoek geluid en schaduw.	Bedrijfsleven, aanvullend mogelijk de gemeente of anderen (Bouwkunde, projecttrekker), bureau inkoop, provincie, Rijkswaterstaat, Waterschap	-	10.000
Totaal in uren en euro			330	25.500

2.1.3 Samenhang met bestaand beleid

- Het Lokaal Milieu Uitvoeringsprogramma Alblasserdam bevat de volgende activiteit die raakvlakken heeft met bovenstaande acties: “eigenaars/bewoners informeren over duurzaam bouwen en klussen”. Op de gemeentelijke website is daarom enige informatie te vinden. In het kader van het duurzaamheidsactieplan kan de informatievoorziening richting eigenaars/bewoners uitgebreid worden;
- In regionaal verband (waaronder Alblasserdam) is voor nieuwbouw het convenant GPR-gebouw door Alblasserdam ondertekend, waarin doelstellingen zijn opgenomen voor duurzaamheid, waaronder energie;
- Het Energieprogramma Drechtsteden (doelen: 2% energiebesparing per jaar, 20% duurzame energie in 2020 conform het Klimaatakkoord VNG – Rijk) is tot stand gekomen zonder betrokkenheid van de gemeente Alblasserdam, maar sluit goed aan bij bovenstaande activiteiten ('burgers en bedrijven met concrete en lokale voorbeelden stimuleren om energiebesparende maatregelen te treffen'; 'energiebesparingsadviezen voor huishoudens');
- Vermindering van het energieverbruik door huishoudens draagt bij aan de beoogde verbetering van de luchtkwaliteit (programma Luchtkwaliteit Drechtsteden 2006-2015);
- Duurzaamheidscentrum Weizigt voert volgens het werkplan 2012 het project 'Energieke scholen' uit, waarin maatregelen en gedrag (op scholen) centraal staan. Weizigt kan ook de gemeente Alblasserdam ondersteunen bij de diverse acties die in bovenstaand schema zijn benoemd;
- Het onderwerp 'afval' is onderdeel van het Lokaal Milieu Uitvoerings Programma en is om die reden niet in dit actieplan opgenomen. Het onderwerp is wel enkele malen genoemd in gesprekken met betrokken partijen als relevant voor duurzaamheid. Ook is een aantal activiteiten denkbaar die gezien het 'karakter' van de activiteit passen in dit duurzaamheidsplan en die voldoen aan de gehanteerde criteria voor opname in dit duurzaamheidsactieplan. Daarbij gaat het ondermeer om inzameling door bijvoorbeeld sportverenigingen van papier, glas en blik en ondersteuning van de kringloopwinkel. Deze onderwerpen dienen aandacht te krijgen in de uitvoering van het afvalbeleid. Met de vakinhoudelijk ambtenaar zijn hiervoor inmiddels de eerste stappen gezet;
- Mobiliteit en met name het beperken van de automobiliteit, is zeker in een dorp met beperkt openbaar vervoer, niet eenvoudig. In Drechtstedenverband wordt een project '(duurzame) mobiliteit' uitgevoerd, waarvoor de wethouder duurzaamheid van Alblasserdam bestuurlijk 'trekker' is. Mobiliteit is daarom – ondanks de duidelijke relatie met energieverbruik – geen onderdeel van dit duurzaamheidsactieplan.

2.1.4 Benodigde middelen en dekking

- 330 uur

- € 25.500

Bovenstaande personeelsinzet en overige kosten kunnen als volgt verdeeld worden:

Naar schatting kan circa 50% van het benodigd aantal uren door de bestaande staf worden uitgevoerd (met name op het gebied van bouwen en wonen) omdat ze passen bij competenties en werkzaamheden van medewerkers, mits taken worden herschikt. De overige 50% komt voor rekening van de communicatiemedewerkers, de projecttrekker en projectondersteuner.

De kosten voor inhuur en materiële kosten voor de gemeente zijn niet direct te dekken uit opbrengsten voor energiebesparing. Een mogelijke kostendrager zou kunnen komen van de realisatie van een of meerdere windmolens op gemeentelijk grondgebied in aansluiting op mogelijke initiatieven vanuit het Alblasserdams bedrijfsleven. Het benutten van de financiële baten van windmolens (mogelijk circa 30.000 euro per jaar bij plaatsing van een windturbine op gemeentegrond) voor de uitvoering van het

projectplan energie lijkt voor de hand liggend en leidt ertoe dat de opbrengst van duurzaamheid (in de vorm van windenergie) opnieuw wordt geïnvesteerd in duurzaamheid. Deze baten kunnen echter nog niet worden meegenomen daar eerst nader onderzoek plaats moet vinden over de voor- en nadelen van windturbines binnen Alblasserdam.

2.1.5 Rendement project 'energie'

In bovenstaande inschatting is verdisconteerd dat andere partijen, zoals bewoners vrijwilligers, Weizigt, Woonkracht10 en bedrijven een bijdrage leveren. Deze is veel groter dan de bovenstaande inzet die de gemeente levert. Tegenover de inzet van de gemeente in het project 'energie' staat een mogelijk nog grotere investering door huishoudens. Wanneer bijvoorbeeld 10% van de 7.500 huishoudens (inclusief bezit van woningcorporaties) gemiddeld 5.000 euro zouden investeren in energiebesparing en/of duurzame opwekking van energie (waardoor woningen gemiddeld 2 labels energiezuiniger worden), investeren zij een bedrag van in totaal 750 woningen x 5.000 = 3.750.000. Bij deelname van minder dan 5% van de huishoudens gaat het nog steeds om een kleine 2 miljoen euro. Over een periode van vier jaar gespreid gaat het dan om een investering van circa een half miljoen euro per jaar. Dit is tienmaal de geraamde investering door de gemeente. Bijkomend voordeel is dat deze investering door huishoudens (en corporaties, via hogere huur bij gelijkblijvende woonlasten) zich op termijn terugverdient.

De bijdrage aan energiebesparing van bovengenoemde actie voor huishoudens, is afhankelijk van het aantal huishoudens dat maatregelen treft. Het energieverbruik in Alblasserdam wordt weliswaar gedomineerd door de industrie, maar huishoudens komen daarbij op de tweede plaats. De Energievisie voor de gemeente Alblasserdam (HVC Kennis & Advies, maart 2012) geeft meer inzicht in het energieverbruik en effecten van maatregelen.

Het Energieprogramma Drechtsteden en het concept-Milieubeleidsplan Drechtsteden 2011-2015 bevatten de volgende ambities voor energie:

- 2% energiebesparing per jaar;
- 20% duurzame energie in 2020.

Het zal duidelijk zijn dat uitvoering van het project 'energie' concrete invulling geeft en een belangrijke bijdrage levert aan deze doelstellingen.

Het voorgaande betreft de bestaande woningvoorraad. Voor nieuwbouw gelden de (periodiek aangescherpte) wettelijke energie-eisen volgens het Bouwbesluit en de aanbieding van GPR-gebouw in Drechtstedenverband aan ontwikkelaars van nieuwbouw. Het bovenstaande betekent dat de investering die de gemeente doet een zeer grote multiplier door investeringen van andere partijen met zich mee kan brengen. Andere baten, zoals een bijdrage aan de verbetering van het comfort en gezondheid in de woning en verbetering van de luchtkwaliteit door een lager verbruik van fossiele brandstoffen is daarin nog niet verdisconteerd.

Voor het bereiken van de duurzaamheidsdoelstellingen voor energie in Alblasserdam zijn naast allerlei kleinere maatregelen ook grootschaliger maatregelen nodig. Restwarmte en windenergie zijn voorbeelden. Voor het gebruik van restwarmte wordt door het bedrijfsleven een onderzoek gedaan.

2.2 Projectplan bewoners 'Groen zicht op Alblasserdam'

2.2.1 Doelstellingen groen en natuur:

- *Vastgesteld groenstructuurplan met breed draagvlak in 2012;*
- *Samenwerking tussen voor beheer van natuur en groen relevante partijen onder regie van de gemeente wordt door deze partijen als 'goed' beoordeeld voor het buitengebied, de Groene Long en het groen in wijken in straten;*
- *Realisatie van een actieve belangengroep 'buitengebied';*
- *Uitvoering van voorlichtingsacties over groen en natuur met als resultaat een duidelijke toename van de waardering van natuur en groen in Alblasserdam;*
- *Realisatie van 2 kilometer extra natuurvriendelijke oever in samenwerking met ondermeer het Waterschap Rivierenland.*

Toelichting op de doelstellingen:

Doelstellingen voor natuur en groen en het buitengebied (polder), Groene Long (Park Huis te Kinderdijk en Lammetjeswiel en omgeving) en het groen in wijken en straten zijn – anders dan bij energie – moeilijker te kwantificeren. Dat geldt nog sterker voor het effect van de diverse voorlichtingsactiviteiten die zijn benoemd. Het meten van bijvoorbeeld bewustwording over natuur en groen is kostbaar en tijdrovend, en wordt bovendien beïnvloed door tal van factoren.

2.2.2 Acties en activiteiten projectplan 'Groen zicht op Alblasserdam'

Samengevat zijn onderstaande activiteiten enerzijds gericht op het verbeteren van samenwerking tussen relevante partijen, onder meer ook door een brede samenwerking te organiseren voor het op te stellen groenstructuurplan. Anderzijds is het belangrijk om het maatschappelijk draagvlak voor bescherming, beheer en ontwikkeling van groen en natuur te vergroten. Op dit moment blijkt bijvoorbeeld dat ecologisch groenbeheer door de gemeente soms niet begrepen wordt door bewoners en daardoor ook negatief gewaardeerd wordt. Cruciaal is om helder te communiceren dat in verschillende te onderscheiden deelgebieden en voor verschillende locaties binnen de gemeente een verschil in beheer en verschillende natuurdoelstellingen wordt nagestreefd omdat dit afhankelijk is van wat goed is voor dat gebied. Door acties gericht op de eigen tuin van bewoners en door de kinderboerderij een voorname rol te geven als plaats waar groen en natuur, maar ook duurzame energie zichtbaar en tastbaar zijn, worden deze onderwerpen heel concreet gemaakt

Projectplan bewoners 'Groen zicht op Alblasserdam'

Actie	Activiteiten	Wie	Tijd	Budget
1.Breed gedragen visie op groen en natuur	Enkele bijeenkomsten organiseren met enkele hoofdrolspelers voor resp. buitengebied, Groene Long en groen in straten en wijken; visie in hoofdlijnen opschrijven	Groene long, St. Park huis te Kinderdijk, wijkteams, waterschap, Staatsbosbeheer, gemeente (projecttrekker, Buitenruimte), provincie	-	nihil
2.Groenstructuurplan Alblasserdam opstellen	Aanpassen,herzien, vernieuwen bestaand plan: welk groen en welk beheer op welke plaats	Gemeente (Buitenruimte) en bovengenoemde relevante partijen	-	-
3.Aanleg natuurvriendelijke oevers	Opgave is om in totaal nog 2 kilometer natuurvriendelijke oevers te realiseren	Gemeente (Buitenruimte, projecttrekker), waterschap, Weizigt (informatiepanelen), bewoners (periodiek: onderhoud)	-	PM/ bijdrage waterschap
4.Verbetering waterkwaliteit Groene Long	Waterkwaliteit in de Groene Long kan verbeterd worden door een tweetal verbindingen tussen watergangen te realiseren	Vrijwilligers Groene Long (advisering, hulp bij realisatie), gemeente (Buitenruimte), waterschap	40	10.000
5.Voorlichting 'de waarde van ons groen in Alblasserdam' Communicatie over groenbeheer in wijken	Informatiebrochure (bestaand materiaal) over natuur en landschap Wijkgerichte voorlichting, huis aan huis (?), gemeentepagina	Gemeente (projecttrekker, Buitenruimte), Natuur- en vogelwacht Alblasserwaard, Staatsbosbeheer, provincie Zuid-Holland, Weizigt	120	5.000
6.Tuinen: wat kunt u doen?	Voorlichtingsmateriaal, prijsvraag 'meest groene tuin', actie regenton e.d. Voorlichting bij nieuwbouw over voordelen van heggen	Bouwmarkten (regenton met korting), gemeente (projecttrekker), Weizigt Hoveniersbedrijven/tuincentrum, gemeente (projecttrekker), Weizigt	80	3.000
7.Educatie: zichtbaar en tastbaar	Stimuleren gebruik Kinderboerderij als voorlichtingspunt, zo mogelijk uitbreiden kinderboerderij met deel particulier groenbeheer (vlindertuin, 'eet-tuin' met fruitbomen en struiken, schooltuinen i.s.m. Palet)	Stichting kinderboerderij, gemeente (projecttrekker, Buitenruimte), Weizigt, hoveniers- en andere bedrijven, scholen	80	3.000
Totaal in euro en uren			320	21.000

2.2.3 Samenhang met bestaand beleid

- Het bestaande groenstructuurplan is sterk verouderd (1996) en dient te worden herzien;
- Beheer van de openbare ruimte en groen in wijken is een belangrijke taak voor de gemeente
- Relatie met het onderwerp 'energie': snoeihout wordt nu al gebruikt voor opwekking van energie (aanbesteding heeft mede plaatsgevonden op basis van CO2-reductie), inzameling van gras voor energie-opwekking mogelijk in de toekomst;
- Ruimtelijk beleid en bestemmingsplannen: de uitkomsten van de eerste twee activiteiten (visie op groen en natuur en het groenstructuurplan) dienen waar relevant door te werken in het ruimtelijke beleid en bij herziening van bestemmingsplannen te worden opgenomen;
- Diverse activiteiten passen bij het waterplan (verbetering waterkwaliteit, natuurvriendelijke oevers).

2. 2.4 Benodigde middelen en dekking

- 320 uur
- € 21.000 exclusief realisatie natuurvriendelijke oevers

Bovenstaande personeelsinzet en overige kosten kunnen op de volgende manier verdeeld worden:

De eerste drie activiteiten kunnen grotendeel door de bestaande staf (Buitenruimte) worden uitgevoerd zonder herschikking van taken. Het opstellen van het groenstructuurplan is daarom niet in uren begroot voor dit duurzaamheidsactieplan.

Overige activiteiten zijn vooral taken voor de projecttrekker en projectondersteuner.

Materiële kosten:

- de kosten van aanleg van natuurvriendelijke oevers wordt mede gefinancierd door het waterschap;
- voor de verbetering van de waterkwaliteit in de Groene Long lijkt sponsoring door bedrijven (levering van duikers) de aangewezen weg;
- Sponsoring lijkt ook perspectiefrijk voor het uitbreiden van de kinderboerderij, maar het werven van sponsors dient wel mede door de gemeente (collegeleden) ondersteund of uitgevoerd te worden;
- Voor de overige kosten (8.000 euro) is geen dekking te voorzien, wel zijn enige (reclame)-inkomsten voor brochures en voorlichtingsmateriaal te verwachten.

Samengevat:

De kosten voor inhuur en materiële kosten zijn grotendeels niet te dekken uit opbrengsten. Deze opbrengsten zijn wel aanwezig in de vorm van een grotere tevredenheid van bewoners over groen en natuur, een hogere waardering voor de leefkwaliteit in Alblasserdam en voor het groenbeheer door de gemeente, minder klachten over groenbeheer en een grotere aantrekkelijkheid van de gemeente voor recreanten. Deze opbrengsten zijn uiteraard zeer moeilijk in geld uit te drukken, maar verwacht mag worden dat deze de kosten royaal overtreffen.

2.2.5 Rendement projectplan Groen en natuur

Het rendement van het project 'groen' is samengevat als volgt:

- Groter draagvlak voor groenbeheer en –beleid: minder klachten, grotere tevredenheid bij bewoners in Alblasserdam;
- Sociale cohesie: mensen worden met elkaar verbonden bij gezamenlijke visievorming over en betrokkenheid bij onderhoud van groen;

2.3 Projectplan 'Bedrijven; leren en doen'

2.3.1 Doelstellingen projectplan bedrijven:

- *Oprichting van drie actieve leerkringen voor branches in 2012 en 2013;*
- *20 bedrijven passen milieubarometer toe;*
- *tevredenheid bij bedrijven over medewerking gemeente bij duurzame investeringen;*
- *onderzoek restwarmte uitgevoerd eerste helft 2012.*

Toelichting op de doelstellingen:

Bovenstaande doelstellingen richten zich met name op meetbare inspanningsverplichtingen. In hoeverre dit bijdraagt aan de realisatie van 'milieu- en duurzaamheidswinst' in fysieke zin is niet bekend. Het effect van een leerkring in termen van verminderde CO₂-emissie is immers sterk afhankelijk van de mate waarin bedrijven ook werkelijk maatregelen treffen en de mate waarin deze maatregelen een bepaald effect of milieurendement hebben. Op basis van de uitkomsten van het in het projectplan voorgestelde energie-onderzoek (tabel 1, actie 9) zal wel duidelijk worden welke bijdrage bedrijven in Alblasterdam kunnen leveren aan de beoogde energiebesparing en duurzame opwekking van energie. De doelstelling daarover staat in het projectplan energie: 2% energiebesparing per jaar en 20% duurzame energie in 2020. Op dit moment is in ieder geval duidelijk dat enkele zeer grote energie-intensieve bedrijven verantwoordelijk zijn voor het overgrote deel van het energieverbruik in Alblasterdam. Het bedrijfsleven onderzoekt mede de mogelijkheden windenergie en restwarmte toe te passen.

2.3.2 Acties en activiteiten projectplan 'Bedrijven; leren en doen'

Onderstaande acties en activiteiten zijn sterk gericht op het ondersteunen van bedrijven om duurzaamheid in de praktijk te brengen. Alblasterdam kent honderden bedrijven met een enorme diversiteit in omvang, werkzaamheden en ook in houding ten opzichte van milieu en duurzaamheid. Algemene voorlichting heeft met een zo diverse doelgroep naar verwachting een zeer beperkt effect. Daarom wordt voorgesteld om in branchegerichte leerkringen, bedrijven met elkaar in contact te brengen om te leren over duurzaamheid. Het onderwerp wordt daardoor direct concreet, terwijl bedrijven ook elkaars 'taal' spreken. Andere activiteiten in onderstaande tabel zijn ook gericht op het ondersteunen van het treffen van duurzaamheidsmaatregelen (aanbod milieubarometer en faciliteren bij procedures).

Tabel 3: Acties projectplan “Bedrijven; leren en doen”

Actie	Activiteiten	Wie	Tijd	Budget
1.Oprichten leerkringen	Branchegericht bedrijven samenbrengen om elkaar te informeren en leren over duurzaamheidsmaatregelen	Stichting Stimular, ondernemersvereniging, brancheverenigingen, Syntens (subsidie), KvK gemeente (projecttrekker, bedrijvencontactfunctionaris)	40	15.000
2.Milieubarometer aanbieden aan bedrijven	Bedrijven aanbieden zelf milieuprestatie te meten	Stichting Stimular, ev. Rabobank	-	2.500 (3 jaar totaal)
3.Faciliteren procedures investeringen in duurzaamheid	Duurzaamheidsmaatregelen bij bedrijven (oplaadpalen elektrische voertuigen/gas, microwindmolens e.d.) stimuleren door coöperatieve houding in verband met procedures	Gemeente (omgevingsloket, ruimtelijke ordening, welstand), Kamer van Koophandel	80	-
4.Onderzoek restwarmte	Bijdragen aan onderzoek naar gebruik restwarmte industrie ('parels')	Drechtsteden, provincie Zuid-Holland (bureau Squarewise), bedrijven met restwarmte	-	15.000
Totaal in euro en uren			120	32.500

2.3.3 Samenhang met bestaand beleid

- De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid verzorgt milieuvergunningverlening en handhaving bij bedrijven, waaronder toepassing van de verruimde reikwijdte Wet milieubeheer (verplichte investeringen in energiebesparing met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar);
- Energiebesparing staat centraal in het in 2011 gesloten 'convenant' met supermarkten;
- Bovenstaande acties zijn vooral gericht op maatregelen binnen bedrijven. Het Uitvoeringsprogramma bedrijventerreinen richt zich op het gehele bedrijventerrein inclusief duurzaamheid;
- De potentie van nuttig gebruik van restwarmte wordt onderzocht in Drechtstedenverband in het project Stroomversneller.

2.3.4 Benodigde middelen en dekking

- 120 uur
- 32.500

Bovenstaande personeelsinzet en overige kosten kunnen op de volgende manier gedekt worden:

Personeelscapaciteit, bestaande personeelsformatie:

- Voorgesteld wordt om het oprichten van leerkringen uit te besteden aan Stichting Stimular omdat zij veel ervaring heeft met leerkringen en met voorlichting aan bedrijven over duurzaamheid in het algemeen. Begeleidende werkzaamheden vanuit de gemeente kunnen worden ondergebracht in het takenpakket van de bedrijvencontactfunctionaris (extra uren);
- Het faciliteren van bedrijven die willen investeren in duurzaamheid met procedures betreft het begeleiden bij aanvragen, vergunningverlening en beoordeling op welstandsaspecten. Tijdelijk

is hiervoor een extra tijdsinvestering nodig (begroot op 80 uur per jaar), terwijl dit na 2013 onderdeel dient te zijn van het reguliere werkproces.

Dekking materiële kosten:

Voor de dekking van de materiële kosten (32.500 euro) ontbreken op korte termijn grotendeels kostendragers.

Mogelijke kostendragers voor de oprichting van leerkringen en aanbidding milieubarometer:

- 4.000 euro subsidie Syntens (aan te vragen via Stichting Stimular);
- bijdrage bedrijven vanaf 2013: 3.000 euro
- mogelijke sponsoring door banken (Rabobank): 2.000.

Samengevat:

De benodigde personeelscapaciteit, kennis en ervaring wordt grotendeels gevonden in inhuur van Stichting Stimular en door herschikking van taken (Buitenruimte/Bouwkunde).

2.3.5 Rendement project 'Bedrijven'

Het duurzaamheidsproject dat gericht is op bedrijven, heeft als uitgangspunt dat de grootste kans op realisatie van maatregelen optreedt, wanneer bedrijven van elkaar 'leren'.

Het rendement hiervan is op voorhand erg moeilijk in te schatten, omdat dit zeer afhankelijk is van de mate waarin maatregelen getroffen worden als direct gevolg van deze actie. Het lijkt eerder zo te zijn, dat het project voor bedrijven één prikkel is die tezamen met andere prikkels tot duurzaamheid leidt. Energiebesparing is daarbij waarschijnlijk het belangrijkste onderwerp, maar ook waterbesparing, zuiniger omgaan met andere grondstoffen, afvalbeheer en andere onderwerpen bieden perspectief voor het sparen van milieu en kostenreductie. Ervaringen elders laten zien, dat veel bedrijven op korte termijn (binnen 2 jaar) 10% kunnen besparen op de gemaakte energie- of milieukosten alleen al door gedragsverandering en dat veel maatregelen (met een potentiële besparing van 20-40%) zich bovendien binnen afzienbare tijd terugverdienen door deze besparingen. De reden dat die maatregelen nu vaak nog niet getroffen worden, is voor een belangrijk deel een gebrek aan kennis in combinatie met het ontbreken van een concrete impuls om tot actie over te gaan. De leerkringen zijn ervoor bedoeld om die impuls wel te geven.

Samengevat is in vergelijking met het project 'energie' (gericht op woningbouw), het effect van bovenstaande leerkringen vermoedelijk veel geringer en zal deze hooguit enkele procenten bijdragen aan de doelstellingen op het gebied van energiebesparing. Er is echter naast energie in dit project ook winst in de vorm van reductie van bijvoorbeeld afval en een doelmatiger gebruik van grondstoffen. De op te richten leerkringen zijn branchegericht en gericht op bedrijven die in grootte redelijk vergelijkbaar zijn, meestal midden- en kleinbedrijf. In Alblasterdam zijn daarnaast enkele (zeer) grote bedrijven aanwezig die gezien hun schaal een milieubelasting en gebruik van grondstoffen en energie hebben, dat veel groter is dan alle overige bedrijven bij elkaar. Maatregelen bij enkele bedrijven hebben dan ook een zeer groot effect op het totale energieverbruik en de totale uitstoot van CO₂ in Alblasterdam. Het stimuleren en faciliteren van ook deze bedrijven heeft waarschijnlijk een zeer hoog rendement.

Naast deze zeer grote bedrijven is voor wat betreft het energieverbruik en luchtkwaliteit transport van groot belang, met name zakelijk transport. In Dordrecht blijkt bijvoorbeeld dat circa 40% van het totale energieverbruik in de gemeente veroorzaakt wordt door zakelijk transport. In Alblasterdam zal dit percentage ook zeer hoog zijn vanwege de aanwezigheid van grote transportbedrijven.

2.4. Projectplan 'Duurzame Gemeente'

2.4.1 Doelstellingen projectplan 'Duurzame gemeente':

- *Verlaging (weer-gecorrigeerd) energieverbruik met 10% gemeentehuis vanaf 1 januari 2013;*
- *Collegebesluit/raadsbesluit over terugverdiendtijd maatregelen eerste helft 2013;*
- *Duurzaam inkopen en aanbesteden toepassen;*
- *Vooronderzoek perspectieven ESCo's (energy service companies) afgerond;*
- *Duurzame straatverlichting: projectgewijs bij aanpak openbare ruimte per wijk.*

Toelichting op de doelstellingen:

De doelstellingen richten zich enerzijds op de gemeentelijke organisatie en het gemeentehuis en anderzijds op projecten waarvoor de gemeente zelf opdrachtgever is, zoals gemeentelijke gebouwen en straatverlichting. De grootste bijdrage in meetbare duurzaamheidswinst (zoals CO2-uitstoot) kan geleverd worden door duurzame straatverlichting. De belangrijkste voorbeeldwerking gaat echter uit van acties gericht op bedrijfsinterne milieuzorg (door het extern communiceren van de positieve resultaten daarvan).

2.4.2 Voorstel acties en activiteiten projectplan 'Duurzame gemeente'

Tabel 4: Acties projectplan "Duurzame gemeente"

Actie	Activiteiten	Wie	Tijd	Budget
1. Interne milieuzorg door gedragsbeïnvloeding	Gedragsbeïnvloeding medewerkers en Maatregelen (bijv. isolatie achter radiatoren, inregelen verwarming)	Gemeente (projecttrekker, Bouwkunde)	-	(Baten PM)
2. Collegebesluit terugverdiendtijd maatregelen	College neemt besluit over treffen maatregelen gem. gebouwen met terugverdiendtijd van 10-15 jaar	Gemeente (projecttrekker, college)	-	
3. Duurzaam inkopen en aanbesteden	Gunningcriteria vaststellen duurzame inkoop en bouwprojecten, inrichting buitenruimte, gemeentelijk vastgoed	SCD/Bureau Inkoop, gemeente (projecttrekker, projectleiders bouwprojecten en inrichting openbare ruimte)	-	-
4. 'Vergroening' woon-werkverkeer gemeente-ambtenaren	Proef met besteding vergoeding woon-werkverkeer aan aanschaf elektrische scooter/fiets	Gemeente (Personeelszaken, medewerkers)	-	-
5. Vooronderzoek ESCo's	uitbesteding aanleg en onderhoud duurzame voorzieningen zoals zonnepanelen op daken gemeentelijke gebouwen	ENECO, gemeente (projecttrekker)	-	-
6. Duurzame straatverlichting	Bij vervanging straatverlichting Led-verlichting (en/of dynamische verlichting) toepassen		-	-
Totaal in euro en uren			-	-

2.4.3 Samenhang met bestaand beleid

Diverse activiteiten zijn of worden in gang gezet of maken deel uit van bestaand beleid:

- duurzaam inkopen (SCD), duurzaam aanbesteden (diverse gebouwen: scholen, brandweerkazerne, zwembad), toepassing GPR-gebouw;
- Groene stroom wordt ingekocht, groen gas wordt vanaf eind 2012 ingekocht door de gemeente;
- Diverse maatregelen gemeentehuis zijn reeds getroffen (verlichting, verwarming, dubbelzijdig printen/electronisch werken, plastic bekertjes recycleren).

2.4.4 Benodigde middelen en dekking

- 0 uur
- Investeringskosten: PM

Personeelscapaciteit:

- De werkzaamheden worden beschouwd als reguliere werkzaamheden.
- Het onderzoek naar zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen wordt binnen Drechtstedenverband uitgevoerd
- duurzaam inkopen en aanbesteden bij voorkeur door of in nauwe samenspraak met ervaringsdeskundige (SCD).

Dekking materiële kosten:

Technische maatregelen worden terugverdiend via lager energie- en waterverbruik, reductie papierverbruik en lagere kosten voor afvalverwerking. De baten zullen de kosten van investeringen (ook: vervangingsinvesteringen) op *korte* termijn niet overtreffen. In de volgende paragraaf wordt toegelicht dat deze activiteiten toch een groot effect kunnen bewerkstelligen in Alblasterdam door onder andere de voorbeeldfunctie die de gemeente vervult.

2.4.5 Rendement project 'duurzame gemeente'

De gemeentelijke organisatie kan in vergelijking met bedrijven en bewoners een zeer beperkte bijdrage leveren aan duurzaamheid, uitgedrukt in bijvoorbeeld energiebesparing of CO₂-reductie. Straatverlichting is echter wel een belangrijke energieverbruiker en verdient daarom aandacht. De terugverdientijd van energiezuinig Led-verlichting is berekend op nog geen 6 jaar, waardoor deze investeringen op termijn zeker rendabel zijn.

Een groot deel van het rendement van het projectplan 'duurzame gemeente' is de voorbeeldwerking die daar van uitgaat voor de andere doelgroepen van dit duurzaamheidsactieplan, bedrijven en bewoners. Daarbij stimuleert de gemeente marktpartijen zoals projectontwikkelaars, aannemers en toeleveranciers door duurzaam inkopen en aanbesteden toe te passen. Tenslotte zijn maatregelen ter verduurzaming van het gemeentehuis volgens zeer veel medewerkers op zijn plaats, bijvoorbeeld daar waar het gaat om de klimaatregeling van het gebouw, het uitschakelen van computers, maar ook heel 'kleine' acties als dubbelzijdig printen en het stimuleren van het gebruik van een eigen koffiemok in plaats van plastic bekertjes.

HOOFDSTUK 3: CAPACITEIT, FINANCIEN EN BORGING

3.1 Raming benodigde capaciteit en financiële middelen

- Kostenraming

Op basis van de acties die in het vorige hoofdstuk zijn genoemd, is de volgende voorlopige conclusie te trekken waar het gaat om benodigde personele capaciteit en middelen per jaar voor 2012 en 2013. Het jaar waarin uitvoering van de activiteiten voorzien is, staat in de bijlage per project aangegeven. De daar als prioritair aangegeven projecten, dienen in ieder geval in 2012 te starten. De post 'kosten' in onderstaande tabel betreft enkel de materiële kosten.

Project	Uren 2012/2013	Kosten 2012/2013
Energie	330	€ 25.500
Groen en natuur	320	€ 21.000
Bedrijven	120	€ 32.500
Gemeentelijke organisatie	-	-
Totaal 2012 en 2013	770 uur	€ 79.000

Wanneer bovenstaande uren in kosten worden uitgedrukt, gaat het voor 2012 en 2013 om (bij een gemiddeld uurtarief van 90 euro) om 69.300 euro. Inclusief materiële kosten voor 2012 en 2013 gaat het voor beide jaren tezamen om in **totaal 148.300 euro**.

Bovenstaande raming is een minimum, waarbij er van uit wordt gegaan dat een zeer ervaren projectleider met materiedeskundigheid wordt ingeschakeld. Bij een minder ervaren kracht is een extra capaciteitsinzet van 50% realistisch. Ook is in de capaciteitsberekening geen rekening gehouden met indirecte uren, zoals overleg met het management en bestuur, tussenrapportage van resultaten, algemeen intern overleg etc. In de praktijk zal dit betekenen dat voor de uitvoering van dit plan in 2012 een projecttrekker nodig is voor 3 dagen per week en in 2013 voor 2 dagen per week exclusief ondersteuning. In de volgende paragraaf is dit nader uitgewerkt.

- Mogelijkheden voor dekking

In bovenstaande tabel zijn enkel de kosten opgenomen voor de gemeente Alblasserdam. Andere partijen, zoals burgers, bedrijven, woningcorporaties (met name Woonkracht 10) en het waterschap zullen gezamenlijk een veel groter bedrag investeren, bijvoorbeeld in woningisolatie (door bewoners, Woonkracht 10), maatregelen in bedrijven en in aanleg van natuurvriendelijke oevers (waterschap). Bij het onderwerp energie mag bijvoorbeeld een multiplier van een factor 10 verwacht worden: tegen elke euro die de gemeente investeert in het kader van het duurzaamheidsactieplan, staat een investering van 10 euro door derden.

De kosten voor de gemeente zijn in principe niet te dekken uit opbrengsten van de verschillende activiteiten. Wel is in de kostenraming rekening gehouden met de opbrengst van besparingen door gemeentelijke interne milieuzorg (zoals verlaging van de kosten voor elektriciteit en gas van het gemeentehuis). Deze opbrengsten zijn in de berekeningen echter gebruikt om de benodigde investeringen in duurzaamheid te financieren. De investeringskosten zijn om die reden ook niet in de tabel opgenomen onder 'kosten', omdat ze zichzelf op termijn terugverdienen.

Een deel van de begrote uren kan worden gedekt door inzet van de bestaande staf. Per jaar zou daarvoor uitgegaan kunnen worden van in totaal circa 200 uur in totaal. Idealiter groeit dit aantal uren in 2013, waardoor duurzaamheid meer en meer een onderdeel wordt van het reguliere werkpakket van inhoudelijk medewerkers.

3.2 Borging van duurzaamheid in de gemeentelijke organisatie

Naast de financiële dekking is het de vraag hoe de uitvoering geborgd kan worden.

In personele zin kan gedacht worden aan de volgende posities:

1. Uitvoering door projecttrekker ('aanjagende' rol, samenwerking met samenleving uitbouwen en uitvoering van projecten opstarten);
2. Ondersteuning van de projecttrekker (praktische uitvoeringstaken);
3. Uitvoering door bestaande vaste staf (uitvoering projecten, voor zover passend bij functies);

Ad 1: Projecttrekker

Een projecttrekker is idealiter afkomstig uit de bestaande vaste staf van de gemeentelijke organisatie. Belangrijkste kenmerk is een enthousiasmerende en communicatief sterke persoon, een praktische geest met oog voor kansen die er zijn.

Wanneer er geen geschikte interne kandidaat gevonden wordt, verdient het aanbeveling om binnen Drechtsteden te bezien of er een projecttrekker duurzaamheid gevonden kan worden. Wellicht is tijdelijke inhuur van een milieu/duurzaamheidsmedewerker uit een andere Drechtstedengemeente mogelijk voor bijvoorbeeld 2-3 dagen per week. Een dienstverleningsovereenkomst met het Service Centrum Drechtsteden is een andere mogelijkheid.

Ad 2: Ondersteuning projecttrekker

Bij het opstellen van dit plan is gebleken hoe belangrijk het is dat de projecttrekker een beroep kan doen op ondersteuning. Bij de uitvoering zal dit ook het geval zijn. De reden daarvoor is dat communicatie met veel verschillende interne en vooral externe partijen een groot beslag op de tijd legt.

Ad 3: Bestaande staf

Om te waarborgen dat er een goede samenhang bestaat met (en doorwerking in) reguliere activiteiten van de gemeente, is betrokkenheid van de vaste staf essentieel. Juist voor bepaalde onderwerpen uit het duurzaamheidsactieplan is het van groot belang dat iemand de gemeentelijke organisatie kent en ook aanwezig en dus aanspreekbaar is op dit onderwerp. Belangrijkste inhoudelijke werkterreinen zijn daarbij natuur en groen, bouwen en wonen en gemeentelijke bedrijfsinterne milieuzorg (zoals duurzaam inkopen en duurzaam aanbesteden). Omdat voor het jaar 2012 de ambtelijke capaciteit is vastgelegd, kan een beperkt beslag gelegd worden op de bestaande capaciteit, tenzij herschikking van taken plaatsvindt.

Samengevat kan worden uitgegaan van de volgende verdeling van de benodigde capaciteit, onderverdeeld naar functie:

Benodigde capaciteit uitvoering duurzaamheidsactieplan 2012 en 2013:

- **Projecttrekker: 50%, in 2012 en in 2013 3 respectievelijk 2 dagen per week;**
- **Ondersteuning: 30%, in 2012 en 2013 1 dag per week;**
- **Bestaande staf: 20%, in 2012 1 dag per week, in 2013 2 dagen per week.**

Langere termijn

Het bovenstaande heeft als tijdshorizon eind 2013. Het eind van de huidige collegeperiode en het aantreden van een nieuw college in de eerste helft van 2014 is een geschikt moment voor evaluatie en besluitvorming over het vervolg.

Voor de langere termijn lijkt er structureel sprake van een personele onderbezetting in de gemeente Alblasterdam op het vlak van milieu en duurzaamheid. Op dit moment is die capaciteit minder dan 1 fte, ofwel minder dan 0,5 fte per 10.000 inwoners. Veel gemeenten beschikken over circa 1-2 fte per 10.000 inwoners. Bovendien blijken veel gemeenten die milieutaken hebben ondergebracht bij een milieu- of omgevingsdienst, zich steeds meer bewust te worden van het feit dat specifiek voor duurzaamheid lokaal ambtelijke capaciteit nodig is. Waar de milieuvergunningverlening betrekkelijk eenvoudig 'op afstand' (door een regionale milieudienst) kan worden uitgevoerd, vragen de activiteiten gericht op duurzaamheid om veel interactie en overleg met verschillende groepen uit de samenleving. Voor dit soort activiteiten is het noodzakelijk, dat iemand binnen de gemeente zelf het voortouw neemt en als projecttrekker fungeert. Dat deze persoon ook echt binnen het ambtelijk apparaat van Alblasterdam aanwezig dient te zijn, wordt ook ingegeven door de noodzaak om voortdurend contact te onderhouden met collega's, die een deel van het werken aan duurzaamheid in hun takenpakket hebben of krijgen.

Er is daarom alle reden om de vast personeelscapaciteit voor milieu en duurzaamheid structureel te vergroten naar minstens 1 fte, temeer omdat duurzaamheid in Alblasterdam als een hoofddossier is aangemerkt.

BIJLAGEN: OVERZICHT PROJECTEN

BIJLAGE I: PROJECTEN PROJECTPLAN BEWONERS ENERGIE

BIJLAGE II: PROJECTEN PROJECTPLAN BEWONERS GROEN EN NATUUR

BIJLAGE III: PROJECTEN PROJECTPLAN BEDRIJVEN

BIJLAGE IV: PROJECTEN PROJECTPLAN DUURZAME GEMEENTE

BIJLAGE I: PROJECTEN PROJECTPLAN BEWONERS ENERGIE

In deze bijlage staan voor het onderwerp energie negen acties uitgewerkt. Hoofdaccenten zijn samenwerking met Woonkracht 10 en het stimuleren van energiebesparing bij bewoners. Gezien het omvangrijke woningbezit van Woonkracht 10 (circa 2.600 woningen op 7.500 huishoudens in Alblasserdam), is samenwerking op het gebied van energiebesparing belangrijk (actie 1). Dit kan deels overlappen met het stimuleren van energiebesparing bij bewoners door het aanbieden van concrete handelingsperspectieven (acties 2,3 en 4).

Energie: Samenwerking Woonkracht 10

Actie	Activiteiten	Wie
Samenwerking Woonkracht 10	Samenwerking toespitsen op beoogde energiemaatregelen hoogbouw en/of gezamenlijke voorlichting gemeentebreed	Woonkracht 10, gemeente (RMO, projecttrekker)

Actie en actiedoel

De actie is gericht op personele samenwerking met Woonkracht 10 om energiebesparing en/of duurzame opwekking van energie bij met name huurders te stimuleren. Dit initiatief is voorbereid in samenwerking met de directie van Woonkracht 10. Daarmee wordt invulling gegeven aan realisatie van afgesproken ambities van corporaties in het kader van de regionale PALT-afspraken.

Activiteiten

Het onderwerp 'energie' is in verschillende deelonderwerpen uiteen te leggen:

- energiebesparing door gedragsverandering;
- energiebesparing door technische maatregelen;
- duurzame opwekking van energie (zonnecellen, zonneboilers, warmtepompen etc.).

De samenwerking met Woonkracht 10 richt zich met name op bewustwording, met als doel gedragsverandering en draagvlak voor technische maatregelen bij met name huurders. Bewoners die enthousiast blijken over duurzame opwekking van energie (zoals zonnepanelen en zonneboilers) zijn een andere doelgroep, met een naar verwachting bescheiden omvang.

Uiteraard is er een verschil tussen bestaande bouw en nieuwbouw en tussen huur en koop.

Samenwerking tussen de gemeente en Woonkracht 10 richt zich op het volgende:

1. gezamenlijke voorlichting aan huurders (zowel van woningbezit corporatie als particulier) over energiebesparing. Gezamenlijk uitbrengen van een klimaatkrant met aandacht voor verschillende doelgroepen, gezamenlijke voorlichting(sbijeenkomsten) organiseren;
2. samenwerken aan een deel van het woningbestand, bijvoorbeeld energiebesparing bij naoorlogse flats;
3. pioniers ondersteunen, bijvoorbeeld bewoners die energie duurzaam willen opwekken.

Wie

Gemeente Alblasserdam (afdeling RMO), Woonkracht 10, vestiging Alblasserdam.

Tijd

De werkzaamheden maken onderdeel uit van de reguliere werkzaamheden

Budget

Het benodigde budget voor materiële kosten (5.500 euro) is opgenomen onder actie 2: Voorlichtingscampagne, waarbij er van uitgegaan is dat de gemeente en Woonkracht 10 gezamenlijk de kosten dragen. Over eventuele vergoeding van personele kosten is nader overleg nodig.

Resultaat

Eind 2013 dient het volgende gerealiseerd te zijn:

- Woonkracht 10 en gemeente hebben gezamenlijk voor de doelgroep huurders bewustwording voor energiebesparing vergroot en een (nog nader te bepalen) aanbieding gedaan om kleine investeringen in energiebesparing te simuleren (LED- of spaarlampen, gebruik van radiatorfolie e.d.);
- Woonkracht 10 en gemeente hebben renovatie met bijzondere aandacht voor energiebesparing voor een deel van het woningbestand van Woonkracht 10 voorbereid, inclusief en de beoogde energieverbetering (energielabelsprong van G naar B bijvoorbeeld) vastgelegd.

Energie : Voorlichtingscampagne energie

Actie	Activiteiten	Wie
Voorlichtingscampagne energie	Klimaatkrant, berichten gemeentepagina, informatiepagina 'energie' website, aandacht voor energie tijdens weekmarkt/evenementen	Uitgeverij klimaatkrant, gemeente (projecttrekker), Woonkracht 10, HVC, ENECO, Weizigt, kerken, ev. buurgemeenten

Actie en actiedoel

De actie bestaat uit een gemeentebrede voorlichtingscampagne voor bewoners. De precieze invulling wordt afgestemd met de voorgaande actie 'Samenwerking met Woonkracht 10, die zich specifiek richt op de doelgroep huurders

Activiteiten

De voorlichtingscampagne bestaat uit de volgende onderdelen (nader te specificeren):

- uitbrengen klimaatkrant (bestaand format met mogelijkheid voor gemeente en Woonkracht 10 om zelf enkele artikelen toe te voegen, zie www.woonwijzermidia.nl);
- informatie op gemeentelijke website (inhoud bestaande website controleren en aanvullen, zie bijvoorbeeld de website 'Dordt duurzaam');
- berichten op de gemeentepagina in de Klaroen;
- aandacht voor energie bij evenementen en/of maandagmarkt.

Wie

- De klimaatkrant wordt uitgebracht in samenwerking met Woonkracht 10 (mogelijk tezamen met enkele buurgemeenten);
- Informatie op de website en berichten op de gemeentepagina kunnen met ondersteuning door Weizigt (S. Verschuren, S. den Ouden) en/of met voorbeelden andere Drechtstedengemeenten worden opgesteld. Interactie moet mogelijk zijn zodat burgers kunnen reageren, bijvoorbeeld ook met tips voor energiebesparing ('meldpunt energiebesparing');
- Aandacht voor energie tijdens markt of evenementen kan in samenwerking met lokale installatiebedrijven, ENECO en HVC worden georganiseerd. Voor energiebesparing door automobilititeit is er een Stichting die de afgelopen jaren 130.000 auto's van de juiste bandenspanning voorzien tijdens onder meer evenementen (www.bandopspanning.nl);
- stimuleren aandacht voor energie bij andere activiteiten (o.m. kerken/diaconaal platform en project 'Jongeren geloven in duurzaamheid', suggestie predikant Ontmoetingskerk H. van Walsum: mogelijkheid voor duurzaamheid als thema tijdens jaarlijkse mei-bijeenkomst in Landvast).

Tijd

In totaal is 120 uur begroot. Woonkracht 10 levert een bijdrage in tijd voor het maken van 1-2 artikelen voor de klimaatkrant. Weizigt kan expertise inbrengen voor communicatie over duurzaamheid (deels in kader van werkprogramma 2012). Bedrijven verzorgen de aandacht voor energie bij de weekmarkt en/of tijdens evenementen.

Budget

Totale budget is begroot op 5.500 euro. Woonkracht 10 draagt bij aan productie en distributie van de Klimaatkrant, bedrijven verzorgen aandacht (in de vorm van een stand) bij weekmarkt en evenementen (gratis podium voor installatiebedrijven, 500 euro kosten voor gemeente voorzien).

Resultaat

Eind 2013 dient het volgende gerealiseerd te zijn:

- Klimaatkrant is geproduceerd en gemeentebreed verspreid;
- Gemeentelijke website is geactualiseerd;
- Aandacht voor energie in De Klaroen (vijfmaal een bericht);
- Tienmaal aandacht voor energie bij weekmarkt en/of evenementen door bedrijven;
- Incidentele bijdrage om onderwerp energie aandacht te geven bij overige activiteiten.

Energie: Inzicht energiebesparingspotentieel en aanbod installatiebedrijven

Actie	Activiteiten	Wie
Inzicht huidige energiesituatie woningen en stimuleren verminderen van gebruik	Warmtescan of maatwerkadvies per woningtype Aanbod isolatie/installatiebedrijven aan bewoners	Lokale bedrijven gemeente, (projecttrekker, Bouwkunde) Installatiebedrijven, bouwmarkt, ENECO, HVC, Projecttrekker, Bewonersorganisaties, Weizigt, kerken

Actie en actiedoel

Doel van deze actie is tweeledig:

1. inzicht bieden in energiebesparingspotentieel woningen;
2. op woningen toegesneden aanbod voor woningisolatie of energiebesparende maatregelen.

Activiteiten

Het eerste doel is gericht op inzicht in de isolatie van woningen. Door voor enkele woningtypen (rijtjeswoning, appartement, vrijstaande woning) een infraroodfoto of maatwerkadvies op te stellen, krijgen bewoners inzicht in de energiesituatie van hun woningtype. De gemeente kan hiervoor opdracht geven aan een gespecialiseerd bureau (thermische kaart: www.aerodata-suveys.com; gevelscans zijn bijvoorbeeld in de gemeenten Hilversum en Amersfoort uitgevoerd) of mogelijk een school (HBO, universiteit) hiervoor interesseren.

Het vervolg is het verzorgen van een passend aanbod door isolatiebedrijven, waardoor bewoners een concreet aanbod krijgen en tevens worden 'ontzorgd', omdat ze zelf geen initiatief hoeven te ondernemen. Het aanbod dient doelgroepspecifiek te zijn: huurder of koper, Doe-het-zelvers e.a.

Wie

De rol van de gemeente beperkt zich tot het bieden van inzicht in het energiebesparingspotentieel van enkele woningtypen in Alblasserdam en het bekend maken van de resultaten daarvan (gemeentelijke website, gemeentepagina, pers).

Isolatiebedrijven (en installatiebedrijven indien een duidelijk besparingspotentieel blijkt door bijv. vervanging van CV-ketels) kunnen een passend aanbod/vrijblijvende offerte aanbieden, die mede is gebaseerd op het per woningtype gesignaleerde energiebesparingspotentieel.

Tijd

In totaal is voor de gemeenten een tijdsbesteding van 100 uur voorzien, grotendeels (driekwart) voor het inzicht bieden in het besparingspotentieel door woningisolatie.

Budget

3.000 euro voor uitvoering van warmtescans en/of maatwerkadviezen energiebesparing

Resultaat

Eind 2013 dient het volgende gerealiseerd te zijn:

- inzicht in mogelijkheden voor energiebesparing, in het bijzonder isolatie van woningtypen;
- aanbod door isolatie/installatiebedrijven aan bewoners.

Energie: Energieambassadeurs

Actie	Activiteiten	Wie
4. Koplopers/ energie - ambassadeurs werven 'Huiskamer'bijeenkomsten ondersteunen	Per wijk/type woning zoeken naar enthousiaste koploper	Gemeente (projecttrekker), buurtbewoners, installatiebedrijven, landelijke initiatiefnemers ("Nudge", " Urgenda")

Actie en actiedoel

Doel van deze actie is om 'bottom-up' (van onderop) energiebesparing en opwekking van duurzame energie bij bewoners te stimuleren. Vergelijkbaar met de gehanteerde aanpak bij bedrijven (zie het projectplan bedrijven) is het uitgangspunt dat mensen daarvoor het beste overtuigd kunnen worden door anderen (in dit geval bewoners) in een soortgelijke situatie. Op die manier kan een sneeuwbaaleffect op gang gebracht worden, waarbij steeds nieuwe bewoners aansluiten.

Activiteiten

De actie bestaat uit twee deelactiviteiten: het werven van energie-ambassadeurs en het organiseren van 'huiskamer' bijeenkomsten. Aangesloten kan worden bij het landelijke initiatief 'Nudge' (www.nudge.nl), waar de burgemeester van Alblasterdam landelijk bij betrokken is. Allereerst zal gezocht dienen te worden naar enkele actieve bewoners, die vervolgens buurtgenoten uitnodigen om in gesprek te gaan over energiebesparing. Een deskundige kan worden uitgenodigd om een inleiding te verzorgen, maar beter nog is het wanneer een bezoek gebracht wordt aan een inwoners die bijvoorbeeld de woning energiezuinig heeft gemaakt of heeft geïnvesteerd in zonnepanelen. Uitkomst van de bijeenkomsten kan ook zijn dat bewoners samen een goed aanbod zoeken in energiebesparende maatregelen. Door gezamenlijk een opdracht te verlenen (eventueel door aansluiting bij een landelijk initiatief (zie bijvoorbeeld www.iedereeneenzonneboiler.nl), kan korting bedongen worden.

Wie

Op de kaart van Nudge staan in Alblasterdam enkels stippen die zijn gezet door bewoners met affiniteit met de actie. Ook kan een oproep gedaan worden om als energie-ambassadeur aan de slag te gaan. Tijdens de bijeenkomst voor bewoners in het kader van het duurzaamheidsactieplan op 30 november 2011 over het onderwerp energie, zijn ook enkele actieve inwoners gesignaleerd. ENECO en installatiebedrijven kunnen worden uitgenodigd om een korte inleiding te verzorgen en concrete energiebesparende maatregelen te laten zien.

Tijd

De actie heeft een zeer beperkte omvang van in totaal 60 uur voor de gemeente. Het betreft een oproep om actief te worden en aandacht te vragen voor het initiatief, en om bewoners die een bijeenkomst willen organiseren enige ondersteuning te bieden.

Budget

Het begrote budget van 1.000 euro is bedoelde voor het geven van bekendheid aan de actie (bericht gemeentepagina, posters, wellicht een presentje voor deelnemers e.d.)

Resultaat

Eind 2013 dienen er 5-10 huiskamerbijeenkomsten te zijn georganiseerd met gemiddeld 5 bezoekers. Daarnaast is bekendheid gegeven aan 'Nudge' en aan soortgelijke initiatieven 'van onderop', zoals gezamenlijk inkoop van zonneboilers.

Energie: Onderzoek 'zachte' lening voor energiebesparende maatregelen

Actie	Activiteiten	Wie
5. 'zachte' lening voor investering in energiebesparing	Onderzoek naar belangstelling in Alblasserdam voor het aanbieden van een 'zachte' lening.	Banken, gemeente (projecttrekker)

Actie en actiedoel

Veel gemeenten hebben in het verleden 'zachte' leningen aangeboden met een laag rentepercentage. Onderzocht zal worden of hiervoor in Alblasserdam belangstelling is.

Activiteiten

De belangstelling voor leningen is soms zeer beperkt, zodat in Alblasserdam eerst verkend zal worden of er belangstelling is bij bewoners. Daarvoor wordt oproepen gedaan in bijvoorbeeld De Klaroen en op de gemeentelijke website. Bij gebleken belangstelling kan een regeling worden opgezet.

Wie

Oproep om belangstelling te peilen door gemeente

Tijd

Nihil

Budget

-

Resultaat

Eind 2013 dient duidelijk te zijn of er in Alblasserdam belangstelling is voor het aanbieden van een zachte lening voor energiebesparende maatregelen voor bewoners.

Energie: duurzame energie zichtbaar maken (kinderboerderij)

Actie	Activiteiten	Wie
6.Energie 'zichtbaar' maken op kinderboerderij	Plaatsing van enkele zonnepanelen en/of kleine windmolen op de kinderboerderij als educatief element	Kinderboerderij, bedrijven (sponsoring), gemeente (projecttrekker: werving sponsoren), Weizigt (informatiepaneel)

Actie en actiedoel

Doel is het letterlijk zichtbaar maken van duurzame energie van wind en zon, door het laten zien van de opbrengst van zonneboilers, zonnepanelen en/of een kleine windmolen. De kinderboerderij is een geschikte locatie, omdat het goed aansluit bij de educatieve functie van de kinderboerderij (zie ook projectplan groen en natuur).

Activiteiten

De gemeente zal in samenspraak met de beheerders van de kinderboerderij, bedrijven uitnodigen om (eventueel tijdelijk) vormen van duurzame energie-opwekking te demonstreren. De kosten daarvoor worden niet vergoed, maar zijn te beschouwen als 'free publicity' voor de betrokken bedrijven.

Wie

Naast de gemeente en de kinderboerderij, kan Weizigt een informatiepaneel verzorgen met uitleg over duurzame energie. Bedrijven worden uitgenodigd om technieken voor duurzame opwekking van energie ter beschikking te stellen.

Tijd

Dit deelproject dient onderdeel te zijn van de reguliere werkzaamheden.

Budget

Diverse kleine bijkomende kosten zijn niet begroot, omdat ook deze wellicht door bedrijven bekostigd kunnen worden.

Resultaat

Eind 2013 dient duurzame energie zichtbaar te zijn voor bezoekers van de kinderboerderij

Energie: **Realisatie oplaadpunten elektrische voertuigen**

Actie	Activiteiten	Wie
7.Oplaadpunten elektrische voertuigen	Plaatsing van enkele oplaadpalen; faciliteren/beleid plaatsing door derden	Stichting E-laad, gemeente (Buitenruimte, Bouwkunde)

Actie en actiedoel

Doel van de actie is realisatie van twee oplaadpunten voor elektrische voertuigen in de openbare ruimte.

Activiteiten

Na goedkeuring door het college wordt aan Stichting E-laad opdracht gegeven om twee oplaadpunten in te richten.

Wie

Stichting E-laad, Buitenruimte (bebording bij oplaadpunten, ev. straatwerk)

Tijd

Voor opdrachtverlening aan E-laad en inrichting van de oplaadpunten (bebording bij oplaadpunten, ev. straatwerk) is door de gemeente 20 uur begroot

Budget

1.500 euro voor inrichting van bebording. Stichting E-laad plaatst de oplaadpunten gratis, inclusief levering van elektriciteit aan afnemers.

Resultaat

Eind 2012 dienen twee oplaadpunten in de openbare ruimte te zijn gerealiseerd. Plaatsing door derden wordt gefaciliteerd door actie 3 van het projectplan bedrijven.

Energie: Vaststellen concept-milieubeleidsplan Drechtsteden

Actie	Activiteiten	Wie
8.Milieubeleidsplan Drechtsteden vaststellen	Vaststelling door college en raad	College en raad

Actie en actiedoel

Door de vaststelling van het Milieubeleidsplan Drechtsteden conformeert Alblasserdam zich aan de gezamenlijke doelstellingen van de Drechtsteden.

Activiteiten

Het milieubeleidsplan Drechtsteden is in de Drechtraad bekrachtigd en dient ook door Drechtstedengemeenten (college en raad) te worden goedgekeurd. De doelstellingen ten aanzien van energie zijn overgenomen uit het Energieprogramma Drechtsteden: 2% energiebesparing per jaar, 20% duurzame energie in 2020 (conform het Klimaatakkoord VNG – Rijk. Zctiviteiten in het Energieprogramma (niet door Alblasserdam vastgesteld, vanwege het ontbreken vande zgn. SLOK-subsidie) zijn ondermeer “burgers en bedrijven met concrete en lokale voorbeelden stimuleren om energiebesparende maatregelen te treffen” en ‘energiebesparingsadviezen voor huishoudens’.

Wie

College en raad

Tijd

-

Budget

-

Resultaat

In de eerste helft van 2012 dient het milieubeleidsplan in college en raad te zijn behandeld.

Energie: **Opdrachtverlening en uitvoering energiescan**

Actie	Activiteiten	Wie
9.Energiescan totaal energieverbruik Alblasserdam	Vervolgonderzoek met Drechtstedengemeenten naar energieverbruik en besparingspotentieel incl. duurzame opwekking	Drechtsteden, gemeente (projecttrekker, Bouwkunde), HVC, Stedin

Actie en actiedoel

Doel is het inzicht krijgen in mogelijkheden die Alblasserdam heeft om het meest kosteneffectief energiebesparing en CO2-reductie te realiseren. De overige Drechtstedengemeenten hebben inmiddels opdracht verleend om een dergelijk onderzoek uit te voeren. Alblasserdam kan hier bij aansluiten, zodat alle Drechtstedengemeenten een uniforme aanpak hebben gehanteerd met onderling vergelijkbare resultaten.

Activiteiten

Informatie aanleveren ten behoeve van het onderzoek

Wie

Het college dient opdracht te verlenen voor het uitvoeren van het onderzoek (kosten 4.000 euro). Het onderzoek kan vervolgens conform andere Drechtstedengemeenten uitgevoerd worden door HVC.

Tijd

De tijdsinvestering voor de gemeente is begroot op 20 uur voor het maken van een collegevoorstel en het leveren van een bijdrage aan het onderzoek (aanleveren gegevens).

Budget

4.000 euro

Resultaat

In de tweede helft van 2013 dient het onderzoek te worden afgerond. Daarmee heft de gemeente Alblasserdam inzicht in energieverbruikers in Alblasserdam (bedrijven, huishoudens, transport, gemeente e.a.) en in mogelijkheden om het energieverbruik te beperken door diverse sectoren.

Energie: Projectplan windenergie

Actie	Activiteiten	Wie
10. Projectplan windenergie	Project- en communicatieplan opstellen voor onderzoek naar plaatsing van enkele windmolens ten zuiden van A15, evt. op gemeentegrond (inclusief duurzame besteding van de baten).	Bedrijfsleven, gemeente (Bouwkunde, projecttrekker), bureau inkoop, provincie, Rijkswaterstaat, Waterschap

Actie en actiedoel

In het eerste kwartaal 2013 organiseert de gemeente een expertmeeting over duurzame energievormen. Geprobeerd wordt met deskundigen te spreken over de verschillende vormen van duurzame energieopwekking. Deze avond wordt ook gedaan in het kader van het verder onderzoek naar de mogelijkheid van windturbines. Initiatieven van bedrijfsleven en eventueel aanvullende turbines door de gemeente zouden tot de mogelijkheden kunnen behoren.

Activiteiten

Het projectplan geeft antwoord op onder meer de volgende vragen:

- Welke randvoorwaarden zijn van toepassing (wettelijke vereisten, inpassing in de omgeving, financiële en communicatieve aspecten, afstemming met andere initiatieven e.d.)?
- Interactieve draagvlaktoetsing inclusief het eventueel zelf uitvoeren van enkele onderzoeken met betrekking tot hinder.

Wie

Gemeente (Bouwkunde, ruimtelijke ordening, welstand, projecttrekker), SCD (Bureau inkoop), provincie, Rijkswaterstaat, provincie

Tijd

Het vooronderzoek maakt onderdeel uit van de reguliere werkzaamheden.

Budget

Voor onderzoeken in het voorstadium (draagvlaktoets) is 10.000 euro benodigd.

Resultaat

In de laatste helft van 2012 wordt een project- en communicatieplan opgesteld, dat in de eerste helft van 2013 wordt uitgevoerd. Overgaan tot daadwerkelijke plaatsing van windmolens op gemeentegrond hangt af van de uitkomsten van de draagvlaktoets en zal t.z.t. ter besluitvorming worden voorgelegd aan het college en aan de raad.

BIJLAGE II: PROJECTEN PROJECTPLAN GROEN EN NATUUR

Voor het onderwerp groen en natuur staan in deze bijlage zes acties. Prioritair is het met relevante partijen opstellen van een gedeelde visie op groen en natuur in Alblasterdam (actie 1), gevolgd door het opstellen van het groenstructuurplan (actie 2). Een tweede prioriteit is voorlichting over natuur en groen, om het draagvlak voor deze onderwerpen in de samenleving te behouden en te vergroten (acties 5 en 6).

Groen: Visie op groen en natuur

Actie 1	Activiteiten	Wie
1. Breed gedragen visie op groen en natuur	Enkele bijeenkomsten organiseren met enkele hoofdrolspelers voor resp. buitengebied, Groene Long en groen in straten en wijken; visie in hoofdlijnen opschrijven	Groene long, St. Park huis te Kinderdijk, wijkteams, waterschap, Staatsbosbeheer, gemeente (Buitenruimte, projecttrekker) provincie

Actie en actiedoel

Doel is om – deels vooruitlopend op het op te stellen groenstructuurplan Alblasterdam – in samenspraak met relevante partijen te komen tot een breed gedragen visie op groen en natuur in Alblasterdam.

Activiteiten

Als vervolg op de bijeenkomst op 23 november 2011 over groen en natuur in het kader van het duurzaamheidsactieplan, worden enkele bijeenkomsten en een excursie georganiseerd. Hoofdrolspelers voor resp. buitengebied, Groene Long en groen in straten en wijken worden uitgenodigd. Belangrijke vragen zijn ondermeer: welk groen en welke natuur is waardevol om te behouden of om te ontwikkelen (bijv. creëren van verbindingzones), waarom welk beheer waar, wat gaat de gemeente in een buurt doen, welke beplanting e.d. Het eindverslag vormt belangrijke basisinformatie voor het op te stellen groenstructuurplan (zie actie 2 hierna).

Wie

Groene long, St. Park huis te Kinderdijk, wijkteams en bewoners, waterschap, Staatsbosbeheer, gemeente (Buitenruimte) en provincie

Tijd

De benodigde uren vallen onder eguliere werkzaamheden.

Budget

-

Resultaat

Resultaat is een gedeelde visie op groen en natuur in Alblasterdam, te behouden en te ontwikkelen kwaliteiten en het beheer inclusief de rol van de verschillende partijen daarbij. Te onderscheiden deelgebieden zijn het buitengebied, de Groene Long en groen in straten en wijken. Het groenstructuurplan vult de visie in met beleid en beleidsmaatregelen.

Groen: **Groenstructuurplan Alblasserdam**

Actie 2	Activiteiten	Wie
2.Groenstructuurplan Alblasserdam opstellen	Aanpassen, herzien, vernieuwen bestaand plan: welk groen en welk beheer op welke plaats	Gemeente (Buitenruimte) en bovengenoemde relevante partijen

Actie en actiedoel

De in de eerste actie omschreven visie vormt een belangrijk uitgangspunt voor het op te stellen groenstructuurplan Alblasserdam. De visie wordt daarvoor vertaald in een voor de praktijk werkbaar 'handboek' beheer en onderhoud.

Activiteiten

Het schrijven van het groenstructuurplan. Overleg met diverse partijen binnen en buiten de gemeente.

Wie

Gemeente (Buitenruimte)

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

-

Resultaat

Eind 2013 beschikt Alblasserdam over een door college een raad vastgesteld actueel en praktisch hanteerbaar groenstructuurplan.

Groen: **Aanleg natuurvriendelijke oevers**

Actie 3	Activiteiten	Wie
3.Aanleg natuurvriendelijke oevers	Opgave is om in totaal nog 2 kilometer natuurvriendelijke oevers te realiseren	Waterschap, gemeente (Buitenruimte), Weizigt (informatiepanelen), bewoners (periodiek: onderhoud)

Actie en actiedoel

Doel is de aanleg van 2 kilometer natuurvriendelijke oevers, conform het Waterplan

Activiteiten

De aanleg van natuurvriendelijke oevers vergt ondermeer inventarisatie van geschikte oevers, overleg met bewoners en besluiten over aanleg en beheer. Aan het onderwerp kan aandacht besteed worden in beide eerdergenoemde activiteiten: visievorming over groen en natuur en het opstellen van het groenstructuurplan.

Wie

Waterschap (hoofduitvoerder aanleg), gemeente (aanleg, beheer en onderhoud), Weizigt (informatiepanelen, voorlichting), bewoners (periodiek: onderhoud)
Het waterschap levert een financiële bijdrage bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

PM (afhankelijk van bijdrage waterschap)

Resultaat

Beoogd resultaat is realisatie van 2 km natuurvriendelijke oevers in 2013 conform de doelstellingen van het Waterplan.

Groen: **Verbetering waterkwaliteit Groene Long**

Actie 4	Activiteiten	Wie
4. Verbetering waterkwaliteit Groene Long	Waterkwaliteit in de Groene Long kan verbeterd worden door een tweetal verbindingen tussen watergangen te realiseren	Vrijwilligers Groene Long (advisering, hulp bij realisatie), gemeente (Buitenruimte), waterschap

Actie en actiedoel

De waterkwaliteit in de Groene Long kan verbeterd worden door verbindingen tussen watergangen te maken, zodat de doorstroming wordt bevorderd.

Activiteiten

Op twee plaatsen wordt een duiker aangebracht zodat de doorstroming bevorderd wordt en de waterkwaliteit kan verbeteren. Vrijwilligers van de Groene Long kunnen assisteren bij het bepalen van de locaties en de realisatie.

Wie

Vrijwilligers Groene Long (advisering, hulp bij realisatie), gemeente (Buitenruimte), waterschap.

Tijd

40 uur

Budget

10.000 (bedrag te verlagen bij materiële bijdrage duikers door bedrijven)

Resultaat

Eind 2013 zijn er op twee plaatsen in de Groene Long verbindingen tussen watergangen aangelegd.

Groen: **Voorlichting over groen en natuur**

Actie 5	Activiteiten	Wie		
5.Voorlichting 'de waarde van ons groen in Alblasserdam' Communicatie over groenbeheer in wijken	Informatiebrochure over natuur en landschap Wijkgerichte voorlichting, huis aan huis , gemeentepagina	Gemeente, Natuur- en vogelwacht Alblasserwaard, Staatsbosbeheer, provincie Zuid-Holland, Weizigt, gemeente		

Actie en actiedoel

Voorlichting over groen en natuur heeft als doel om het besef van de waarde van groen en natuur bij inwoners van Alblasserdam te vergroten. De kwaliteit van groen en natuur in Alblasserdam zijn hoog en worden hoog gewaardeerd (zowel buitengebied, Groene long las het groen in straten en wijken) en zijn belangrijk voor leefkwaliteit in de gemeente.

Een bijkomend actiedoel is kopers attent te maken op de eventuele mogelijkheid van 'snippergroen verkoop'.

Activiteiten

Bij de voorlichting wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaand materiaal. Bij diverse partijen (natuurverenigingen in en rond Alblasserdam, Weizigt, gemeenten Drechtsteden, folder 'Biodiversiteit bij huis, Hoekschewaards Landschap) is daarover de nodige informatie aanwezig.

De volgende producten worden beoogd:

- Een informatiebrochure over natuur en landschap, bedoeld voor inwoners, recreanten en toeristen;
- Wijkgerichte voorlichting aan bewoners (huis aan huis?) over beheer en onderhoud. Daarbij kan gebruik gemaakt van en worden ingegaan op het groenstructuurplan.

Wie

Natuur- en vogelwacht Alblasserwaard, lokale natuurorganisaties, VVV, Staatsbosbeheer, provincie Zuid-Holland, Weizigt, gemeente

Tijd

120 uur

Budget

5.000 euro (opbrengst eventuele verkoop brochure en fondsenwerving: PM)

Resultaat

Resultaat is de realisatie van genoemde producten en verspreiding onder de doelgroepen. Het effect van wijkgerichte voorlichting is onder andere af te leiden uit een afname van het aantal klachten over groen en groenbeheer en blijktens opinie-onderzoek uit een hogere waardering van groen en natuur in de leefomgeving.

Groen: **Tuinieren, wat kunt u doen?**

Actie 6	Activiteiten	Wie
6. Tuinen: wat kunt u doen?	Voorlichtingsmateriaal, prijsvraag 'meest groene tuin', actie regenton e.d.	Bouwmarkten (regenton met korting), gemeente 9projecttrekker), Weizigt
	Voorlichting bij nieuwbouw over voordelen van heggen	Hoveniersbedrijven/tuin-centrum, gemeente, Weizigt

Actie en actiedoel

Groen dat letterlijk en figuurlijk het dichtste bij de mensen staat, is de eigen tuin. Voorlichting over 'duurzaam tuinieren' stimuleert daarom de bewoners van Alblaserdam om zich bewust te worden van het eigen handelen en van het belang om aandacht te besteden aan het leven om ons heen. Maatregelen zijn ondermeer het gebruik van regenwater door een regenton, zo min mogelijk verharding waardoor regenwater infiltreert in de bodem en de bodem minder zakt, een 'vogelvriendelijke' inrichting van de tuin, het afzien van gebruik van kunstmest of bestrijdingsmiddelen (zoals ter bestrijding van mos, ook in volkstuinen), aandacht voor onnodige verlichting (met name aan rand van het buitengebied vanwege lichthinder) en meer groen in de tuin door (inheemse) heggen, heggen (zoals in Alblaserwerf), struiken en bomen. Ook het stimuleren van 'groene' daken (bijvoorbeeld op garages bij woningen), gierzwaluwpennen en vleermuiskasten kan gepropageerd worden. Bovenstaande onderwerpen verdienen ook een plaats bij projectontwikkeling van nieuwe woningen.

Activiteiten

De volgende activiteiten passen bij 'duurzaam tuinieren':

- voorlichting over diverse maatregelen;
- prijsvraag 'meest groene tuin van Alblaserdam';
- actie regenton.

Afhankelijk van de benodigde tijd kan een selectie uit deze acties gemaakt worden. De activiteiten hebben een kleinschalig karakter. Voorlichting kan zich bijvoorbeeld beperken tot informatie op de gemeentelijke website over duurzaam tuinieren. De prijsvraag 'meest groen tuin' kan ook eenvoudig worden opgezet zonder omvangrijke inspanningen. Hetzelfde geldt voor een actie regenton (besparen op drinkwater), die in samenwerking met een bouwmarkt of tuincentrum kan worden opgezet. Bewoners zouden dan bijvoorbeeld tijdelijk korting kunnen ontvangen. Een actie gericht op het stimuleren van heggen (biotoop voor insecten en vogels) past goed bij nieuwbouw, omdat dit het moment is waarop een bewoner kiest voor het type erfafscheiding.

Wie

Gemeente (communicatie, Buitenruimte), Weizigt (informatie over duurzaam tuinieren) bouwmarkten/tuincentrum (actie regenton), volkstuinders (informatie over duurzaam volkstuinieren). Dankbaar gebruik kan worden gemaakt van diverse initiatieven elders (Rotterdamse actie tuinieren: www.milieuvriendelijkstetuin.nl; brochure vogelbescherming Nederland: 'Meer vogels in de tuin', 2010).

Tijd

80 uur

Budget

3.000 euro, te besteden aan voorlichtingsmateriaal, informatie op de gemeentelijke website en uitschrijven van een prijsvraag.

Resultaat

Eind 2013 is de bevolking van Alblaserdam zich meer bewust van de eigen mogelijkheden om duurzaam te tuinieren. De uitgevoerde acties hebben een positieve respons bij bewoners met tuinen opgeleverd.

Groen: **Natuureducatie zichtbaar en tastbaar**

Actie 7	Activiteiten	Wie
7.Educatie: zichtbaar en tastbaar	Stimuleren gebruik Kinderboerderij als voorlichtingspunt, zo mogelijk uitbreiden kinderboerderij met deel particulier groenbeheer (vlindertuin, 'eet-tuin' met fruitbomen e.d.)	Stichting kinderboerderij, gemeente, Weizigt, (hoveniers- en andere) bedrijven

Actie en actiedoel

Doel van de actie is om groen en natuur zichtbaar en tastbaar te maken, bij voorkeur geïntegreerd in de kinderboerderij. In het bijzonder voor kinderen is het belangrijk om bij kennisoverdracht zaken ook werkelijk tastbaar te maken. Doel is het stimuleren van waardering voor groen en natuur, zodat hier in het dagelijks leven ook respectvol mee wordt omgegaan door de inwoners van Alblasserdam. Zie samenhang met activiteit nr. 6 in het projectplan Energie (bijlage I).

Activiteiten

Om het doel te bereiken zijn er twee hoofdonderwerpen te onderscheiden:

- Stimuleren van het gebruik van de Kinderboerderij als voorlichtingspunt;
- uitbreiding van de kinderboerderij met een deel particulier groenbeheer (vlindertuin, 'eet-tuin' met noten- of fruitbomen, bijenkasten e.d.)

Wie

Stichting Kinderboerderij Alblasserdam, gemeente, Weizigt, (hoveniers- en andere) bedrijven kunnen bijdragen aan de realisatie. De vrijwilligers dienen ondersteund te worden om een en ander te realiseren. Wellicht kunnen bedrijven en organisaties naast sponsoring (vindt ook nu al plaats) een middag per jaar de handen uit de mouwen steken om de vrijwilligers te helpen.

Tijd

De huidige organisatie van de kinderboerderij met veel inzet van vrijwilligers is kwetsbaar. Ondersteuning door de gemeente geeft niet alleen praktische, maar ook morele steun aan het werk van deze vrijwilligers.

Budget

Bedrijven (sponsoring, menskracht) en bezoekende scholen (bijdrage van bijvoorbeeld 1 euro per kind) kunnen extra inkomsten genereren. Het bedrag van 3.000 euro is bedoeld als medefinanciering door de gemeente om daarmee andere partijen te stimuleren ook een bijdrage te leveren.

Resultaat

De kinderboerderij groeit eind 2013 uit tot een bescheiden informatiecentrum over duurzaamheid voor kinderen en inwoners van Alblasserdam.

BIJLAGE III: PROJECTEN PROJECTPLAN BEDRIJVEN

Voor de doelgroep 'bedrijven' zijn vijf activiteiten uitgewerkt. Prioriteit verdient het stimuleren en ondersteunen van bedrijven om duurzaamheidskansen in beeld te krijgen en toe te passen (actie 1 en 3) en onderzoek naar plaatsing van windmolens op gemeentegrond (actie 4).

Bedrijven: Oprichten leerkringen

Actie 1	Activiteiten	Wie
1.Oprichten leerkringen	Branchegericht bedrijven samenbrengen om elkaar te informeren en leren over duurzaamheidsmaatregelen	Stichting Stimular, ondernemersvereniging, brancheverenigingen, Syntens (subsidie), KvK gemeente (projecttrekker)

Actie en actiedoel

De actie brengt bedrijven per branche samen in leerkringen. Doel van deze leerkringen is, om kennis over en ervaringen met duurzaamheid te bespreken en uit wisselen tussen bedrijven binnen dezelfde branche. Het inventariseren van knelpunten en oplossingen is een belangrijk onderwerp, waarbij het doel is om na te gaan hoe duurzaamheid in de praktijk gebracht kan worden binnen het eigen bedrijf. Op 28 november 2011 is als proef een bijeenkomst georganiseerd met enkele autobedrijven. Bedrijven blijken erg veel uit te willen wisselen over duurzaamheid en zijn zeer geïnteresseerd in elkaars bevindingen. Ook komen concrete wensen richting gemeente naar voren. Deze zijn opgenomen in de actie 3 voor bedrijven in dit projectplan.

Activiteiten

De leerkringen worden ondersteund door Stichting Stimular, een organisatie die veel ervaring heeft met leerkringen (bijvoorbeeld in de grafische sector) en met voorlichting aan bedrijven over duurzaamheid in het algemeen. Bedrijven worden per branche uitgenodigd, waarbij een koploperbedrijf op het gebied van duurzaamheid vertelt welke maatregelen in dat bedrijf genomen zijn. De andere bedrijven brengen hun ervaringen in en vragen die er bestaan. Stichting Stimular verzorgt de voorbereiding en de begeleiding en nodigt een spreker uit, zoals een vertegenwoordiger van een brancheorganisatie.

Wie

Stichting Stimular (S. Romijn), ondernemersvereniging, brancheverenigingen, Syntens (subsidie), KvK (vraagbaak bedrijven), bank, buurgemeenten (bij beperkt aantal deelnemers voor leerkringen binnen Ablasserdam, minimaal ca. 30), gemeente (bedrijvencontactfunctionaris).

Tijd

40 uur, projecttrekker, bedrijvencontactfunctionaris (aansturing Stimular, contacten leggen)

Budget

30.000 euro voor inhuur Stichting Stimular. Het budget kan mogelijk gedeeltelijk worden gedekt uit de volgende kostendragers:

- bedrijven, nadat de opstartfase is afgerond en leerkringen naar tevredenheid functioneren;
- banken. Duurzaamheidsinvesteringen moeten gefinancierd worden en banken kunnen daarbij hun diensten aanbieden. Met de Rabobank is verkend of zij een financiële bijdrage willen leveren. Dit dient nader geconcretiseerd te worden.
- subsidie door Syntens (aan te vragen via Stichting Stimular), die elders leerkringen heeft gesubsidieerd.

Resultaat

Eind 2013 zijn drie actieve leerkringen voor branches actief. Gedacht wordt aan autobedrijven (eerste bijeenkomst reeds gehouden), transportbedrijven en detailhandel.

Bedrijven: **Milieubarometer aanbieden aan bedrijven**

Actie 2	Activiteiten	Wie
2.Milieubarometer aanbieden aan bedrijven	Bedrijven aanbieden zelf milieuprestatie te meten	Stichting Stimular, ev. Rabobank

Actie en actiedoel

De actie biedt bedrijven gratis de zgn. milieubarometer aan, een instrument (via internet) waarmee kosten en opbrengsten van duurzaamheidsmaatregelen voor bedrijven in het MKB in beeld worden gebracht (www.milieubarometer.nl). Het verzoek om de milieubarometer ter beschikking te stellen is door bedrijven zelf gedaan tijdens een bijeenkomst met autobedrijven in Alblasterdam in november 2011 in het kader van het duurzaamheidsactieplan.

Meer dan 40 gemeenten bieden inmiddels hun bedrijven een gratis Milieubarometer startabonnement.

Activiteiten

De gemeente wijst bedrijven (via de bedrijvennieuwsbrief) op de voordelen van de milieubarometer. Bedrijven kunnen via internet de milieubarometer zelf invullen en bepalen waar de beste kansen liggen voor (rendabele) investeringen in duurzaamheid.

Wie

Bedrijven (toepassen milieubarometer), ondernemersverenigingen, gemeente (gebruik barometer propageren via nieuwsbrief), Stichting Stimular (beheerder milieubarometer).

Tijd

-

Budget

2.500 euro voor een periode van drie jaar.

Resultaat

Eind 2012 passen tenminste 5 en eind 2013 passen tenminste 30 bedrijven de milieubarometer toe, mogelijk ook in het kader van de op te richten leerkringen (zie actie 1 in dit projectplan bedrijven).

Bedrijven: **Faciliteren procedures duurzaamheidsmaatregelen**

Actie 3	Activiteiten	Wie
3.Faciliteren procedures duurzaamheidsmaatregelen	Duurzaamheidsmaatregelen bij bedrijven (oplaadpalen elektrische voertuigen/gas, microwindmolens e.d. stimuleren door coöperatieve houding in verband met procedures	Gemeente (omgevingsloket, ruimtelijke ordening, welstand, projecttrekker), Kamer van Koophandel

Actie en actiedoel

De gemeente wil graag dat bedrijven uit eigener beweging duurzaamheidsmaatregelen treffen. Een belangrijke functie om dit te stimuleren, is het faciliteren van procedures rond het treffen van dergelijke maatregelen. De gemeente helpt bedrijven helpen met het in de praktijk brengen van duurzaamheid, door een coöperatieve en faciliterende houding. Daarbij dient centraal te staan hoe de klant (het bedrijf) geholpen kan worden. Het verzoek is door bedrijven zelf gedaan, omdat men vindt dat de gemeentelijke overheid ook voor geringe investeringen erg veel eisen stelt, waarbij niet het helpen van het bedrijf voorop lijkt te staan, maar het aandragen van regelgeving waaraan voldaan dient te worden.

Activiteiten

De gemeente signaleert duurzaamheidsinvesteringen (zoals oplaadpalen elektrische voertuigen/gas en kleine windmolens) bij de aanvraag van een omgevingsvergunning en helpt bedrijven actief met de te volgen procedure. Zonodig wordt afgestemd met de bedrijvencontactfunctionaris en advies ingewonnen bij de omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid of andere gemeenten. Landelijk biedt de Crisis- en Herstelwet mogelijkheden voor bijvoorbeeld vergunningvrije plaatsing van mini-windturbines op bedrijventerreinen (o.m. gemeenten Utrecht, Leusden en Amersfoort).

Wie

Gemeente (medewerkers omgevingsvergunning, bedrijvencontactfunctionaris, omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid).

Tijd

De begrote tijdsinvestering van 80 uur is hoog, maar verantwoord, omdat het van groot belang is voor het imago van de gemeente dat klanten goed geholpen worden en dat de gemeente laat zien dat ze duurzaamheid echt in praktijk wil brengen. Complicerend is, dat veel duurzaamheidstechnieken relatief nieuw zijn en dat de gemeente hier nog geen of relatief weinig ervaring mee heeft (bijvoorbeeld: aardgasvulpunt installeren bij een bedrijf) .

Budget

-

Resultaat

Bedrijven die duurzame investeringen gepleegd hebben, zijn tevreden over de medewerking van de gemeente (blijkend uit telefonische evaluatie enkele bedrijven en/of oproep in bedrijvensnieuwsbrief).

Bedrijven: **Onderzoek gebruik restwarmte**

Actie 5	Activiteiten	Wie
5.Onderzoek gebruik restwarmte	Bijdragen aan onderzoek naar gebruik restwarmte industrie ('parels')	Drechtsteden, provincie Zuid-Holland (Squarewise), bedrijven met restwarmte

Actie en actiedoel

Alblasserdam kent enkele bedrijven (zoals Nedstaal, FN-steel) waarvan restwarmte in principe gebruikt en zelfs verkocht kan worden voor bijvoorbeeld de verwarming van ruimten.

Activiteiten

De gemeente draagt op verzoek bij aan onderzoek naar gebruik restwarmte afkomstig van bedrijven en participeert actief in overleg hierover in Drechtstedenverband (samenwerkingsprogramma 'Stroomversneller'). Anderzijds besteedt de gemeente in het kader van het ruimtelijk beleid en bij projectontwikkeling aandacht aan mogelijkheden van gebruik van restwarmte.

Wie

Het onderzoek wordt uitgevoerd, ondersteund door de provincie Zuid-Holland (Squarewise). Bedrijven met restwarmte en mogelijke gebruikers van restwarmte (bedrijven, woningen, voorzieningen) zijn te betrekken partijen.

Tijd

-

Budget

-

Resultaat

Onderzoek naar restwarmte afgerond met perspectieven voor gebruik van restwarmte.

BIJLAGE IV: PROJECTEN PROJECTPLAN GEMEENTE

Onderstaande acties zijn enerzijds gericht op de gemeentelijke organisatie, anderzijds op onderwerpen waar de gemeente zelfstandig beslissingen kan nemen op het gebied van duurzaamheid. Daarom is als laatste actie plaatsing van duurzame straatverlichting genoemd. Prioritair is het stimuleren van interne milieuzorg vanwege de voorbeeldfunctie die dit heeft voor andere doelgroepen van dit duurzaamheidsactieplan inclusief een besluit over te treffen maatregelen met een terugverdientijd van 10-15 jaar. Dit laatste maakt het immers mogelijk om gericht te investeren in duurzaamheid. Voor diverse acties (1,3 en 4) geldt, dat het wenselijk is om iemand van de vaste staf met de coördinatie en uitvoering te belasten, omdat deze de organisatie kent en in de dagelijkse praktijk ervaart wat er wel of niet gebeurt op het gebied van duurzaamheid.

Gemeente: **Interne milieuzorg**

Actie 1	Activiteiten	Wie
1. Interne milieuzorg door gedragsbeïnvloeding	Gedragsbeïnvloeding medewerkers en Maatregelen (bijv. isolatie achter radiatoren, inregelen verwarming)	Gemeente (projecttrekker, Bouwkunde)

Actie en actiedoel

De actie richt zich op de gemeentelijke organisatie, in het bijzonder het voor de andere doelgroepen (bewoners en bedrijven) meest zichtbare deel, de medewerkers in het gemeentehuis. Doel is om duurzaam gedrag bij medewerkers te stimuleren. Naast de directe duurzaamheidswinst die dit oplevert (lager papierverbruik bijvoorbeeld door dubbelzijdig kopiëren), bevordert dit het 'duurzaamheidsdenken' en integratie van duurzaamheid door ambtenaren in hun werk (bijvoorbeeld projectontwikkeling) en in hun privé-activiteiten (buiten werktijd).

Activiteiten

Activiteiten richten zich op gedragsbeïnvloeding van medewerkers ('kamer uit, licht uit', gebruik eigen mok in plaats van plastic bekertjes en dubbelzijdig printen bijvoorbeeld).

De gedragsbeïnvloeding vergt gerichte communicatie waarin bijvoorbeeld ook de baten van duurzaam gedrag worden zichtbaar gemaakt (PC uitzetten spaart – indien dit technisch geen problemen oplevert - per jaar bijvoorbeeld X euro en een CO₂-uitstoot vergelijkbaar met de opnamecapaciteit van Y bomen).

Acties gericht op gedragsbeïnvloeding werken het beste als ze praktisch zijn en positief. Voorstel is om bijvoorbeeld een wedstrijd uit te schrijven, waarin het personeel de wethouder duurzaamheid 'uitdaagt': lukt het om het energie- of elektriciteitsgebruik van het gemeentehuis in een jaar tijd met 10% te verminderen (in het algemeen haalbaar met alleen gedragsmaatregelen), dan wordt het personeel beloond met een deel van de opbrengst van de besparing tijdens het jaarlijkse personeelsuitje. Ook kan worden aangesloten bij 'groenedaad.nl', een wedstrijd tussen kantoren.

Wie

Naast de projecttrekker duurzaamheid zal Bouwkunde

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

Baten door lager verbruik worden geïnvesteerd in technische maatregelen, zie actie 2 van dit projectplan.

Resultaat

Gedragbeïnvloeding vanaf medio 2012, resulterend in verlaging (gecorrigeerd naar een standaard meteorologisch jaar) van het elektriciteits- of energieverbruik met 10% in het gemeentehuis vanaf 1 januari 2013.

Gemeente: **Collegebesluit terugverdientijd maatregelen gemeentelijk vastgoed**

Actie 2	Activiteiten	Wie
2.Collegebesluit terugverdientijd maatregelen	Besluit over maatregelen eigen gebouwen met terugverdientijd van 10-15 jaar	Gemeente (College, projecttrekker, Bouwkunde)

Actie en actiedoel

Doel van de actie is een collegebesluit over het treffen van duurzaamheidsmaatregelen bij gemeentelijk vastgoed. Daarmee laat het bestuur zien dat het kiest voor duurzaamheid. In Drechtstedenverband zijn hierover afspraken gemaakt in het Energieprogramma Drechtsteden 2010-2013 ("Energiemaatregelen doorvoeren met terugverdientijd van minder dan 10 jaar").

Activiteiten

Duurzaamheidsmaatregelen verdienen zich terug door lagere exploitatiekosten. Zeker voor oudere kantoorgebouwen zoals het gemeentehuis is er een aanzienlijke besparing mogelijk. Door een collegebesluit (en zo nodig een raadsbesluit) over het treffen van maatregelen met een terugverdientijd van 10-15 jaar, wordt het mogelijk om diverse maatregelen te treffen. Energiebesparing biedt daarbij de meeste kansen, maar wellicht geldt dit ook voor bijvoorbeeld reductie van afvalstromen (bijvoorbeeld op de gemeentewerf).

De gemeente Dordrecht heeft een soortgelijk besluit genomen. Het collegevoorstel kan door Alblasserdam als voorbeeld worden gebruikt.

Wie

De projecttrekker bereidt het voorstel voor in samenwerking met Bouwkunde en op basis van ervaringen in Drechtsteden en elders.

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

Maatregelen verdienen zich op termijn terug door lagere exploitatielasten. Door benodigde vervangingsinvesteringen na einde levensduur is de verwachting niet dat de maatregelen per saldo netto geld opleveren. Opbrengsten volgen op investeringen, die daarom voorgefinancierd dienen te worden. In het besluit dient over de voorfinanciering een limiet te worden bepaald.

Resultaat

Duurzaamheidsmaatregelen aan gemeentelijk vastgoed worden getroffen omdat ze gelegitimeerd zijn via een bestuurlijk besluit met een duidelijk criterium. Het energieverbruik van gemeentelijk vastgoed kan daardoor naar verwachting met zeker 20-40% dalen.

Gemeente: **Duurzaam inkopen en aanbesteden**

Actie 3	Activiteiten	Wie
3.Duurzaam inkopen en aanbesteden	Gunningcriteria vaststellen duurzame inkoop en bouwprojecten, inrichting buitenruimte, gemeentelijk vastgoed	SCD/Bureau Inkoop, gemeente (projecttrekker, projectleiders bouwprojecten en inrichting openbare ruimte gemeente)

Actie en actiedoel

De gemeente kan als opdrachtgever een belangrijke bijdrage aan duurzaamheid leveren. Daarmee 'straalt' de gemeente ook uit dat duurzaamheid een belangrijk onderwerp is voor het gemeentebestuur. Voor duurzaam inkopen en aanbesteden (ook voor grond-, weg- en waterbouw) geldt landelijk als doelstelling dat dit vanaf 2015 voor volledig plaatsvindt.

Activiteiten

Regels voor duurzaam inkopen en aanbesteden dienen te worden geselecteerd en vastgelegd, met de Algemene Inkoopvoorwaarden Drechtsteden van het Service centrum Drechtsteden als kader. Deze Inkoopvoorwaarden bieden gemeenten echter veel ruimte voor eigen invulling. Voor catering en schoonmaak wordt in Drechtstedenverband overigens al rekening gehouden met duurzaamheid.

Enkele voorbeelden van duurzaam inkopen en aanbesteden:

- Duurzaamheid als gunningcriterium bij aanbesteding van gemeentelijke bouw- en sloopprojecten, wegenbouwprojecten en onderhoud en beheer van de openbare ruimte (wegen, groen, watergangen) en van gebouwen;
- Duurzaam inkopen van kantoorartikelen, gebruik 'duurzame' (minder inkt verbruikende) drukletter, 'groene' producten kantine, gemeentelijk wagenpark;
- Voor nieuwbouw in opdracht van de gemeente: ambitie energieneutraal/klimaatneutraal bouwen (onderdeel van het programma van eisen).

Bij duurzaam inkopen en aanbesteden kan het bij actie genoemde besluit worden gehanteerd waar het gaat om eigen vastgoed (actie 2: gemeente investeert in duurzaamheid indien terugverdientijd minder dan 10-15 jaar bedraagt).

Wie

SCD/Bureau Inkoop (mw. J. Kuling-Bakker), projectleiders bouwprojecten en inrichting openbare ruimte gemeente. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van het landelijk expertisecentrum aanbesteden worden geraadpleegd (www.pianoo.nl) en expertise van andere Drechtstedengemeenten (Dordrecht: mw. A. de Lijzer).

Schoolbesturen zijn een belangrijke partij voor het verduurzamen van schoolgebouwen. Daarbij kan worden voorgebouwd op de landelijke actie 'frisse scholen', waaraan ook scholen in Alblasserdam hebben meegedaan met betrokkenheid van Weizigt (Dhr. S. Verschuren).

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

-

Resultaat

Duurzaam inkopen en aanbesteden wordt vanaf medio 2013 toegepast

Gemeente: **Proef 'vergroening' woon-werkverkeer**

Actie 4	Activiteiten	Wie
4. 'Vergroening' woon-werkverkeer gemeente-ambtenaren	Proef met besteding vergoeding woon-werkverkeer aan aanschaf elektrische scooter/fiets	Gemeente (projecttrekker, Personeelszaken, medewerker)

Actie en actiedoel

De snelle opkomst van elektrische fietsen en scooters biedt nieuwe kansen voor duurzame mobiliteit en een nieuw alternatief voor het gebruik van de auto voor het woon-werkverkeer. Actiedoel is het uitvoeren van een proef waarbij in plaats van een maandelijkse tegemoetkoming in woon-werkverkeer, een elektrische fiets of scooter ter beschikking wordt gesteld aan een ambtenaar. Bij gebleken succes kan dit wellicht aan alle medewerkers van de gemeente worden aangeboden.

Activiteiten

De proef is gebaseerd op de 'probeerweken' voor medewerkers van Drechtsteden om gebruik te maken van een 'e-fiets' of 'e-scooter', een initiatief van Drechtsteden Bereikbaar en ondersteund door WH Solutions en Halfords.

De activiteit bestaat uit het aanbieden van een e-fiets of e-scooter aan een medewerker als proef, in ruil voor de vergoeding voor woon-werkverkeer. Gedacht kan worden aan iemand die buiten de gemeente Alblasterdam woont, met een woon-werkafstand van tussen de 10 en 15 kilometer. Bij deze afstanden is de fiets voor veel medewerkers niet langer een aantrekkelijk vervoermiddel.

Wie

Personeelszaken zal de proef mogelijk moeten maken, terwijl er een medewerker dient te zijn die aan de proef wil deelnemen. De belangstelling daarvoor is zeker aanwezig.

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

-

Resultaat

Het beoogde resultaat is een proef naar tevredenheid van betrokkenen, die kan worden verbreed naar het overige personeel met een reisafstand van 10-15 kilometer.

Gemeente: **Vooronderzoek ESCo's**

Actie 5	Activiteiten	Wie
5.Vooronderzoek ESCo's	uitbesteding aanleg en onderhoud duurzame voorzieningen zoals zonnepanelen op daken gemeentelijke gebouwen	ENECO, Gemeente (projecttrekker, bouwkunde)

Actie en actiedoel

Doel van de actie is te onderzoeken of energiebesparing door een marktpartij kan worden gerealiseerd bij gemeentelijk vastgoed, zodat de gemeente dit niet zelf hoeft te beheren. Dat betekent lastenverlichting voor de gemeente.

Activiteiten

Energy Service Companies (ESCO's) worden in het buitenland meer toegepast dan bij ons, maar zijn ook hier met een opmars bezig. Energiebesparing wordt gerealiseerd door een marktpartij die hiervoor specifiek als opdrachtnemer verantwoordelijk is. Deze partij wordt een Energy Service Company (ESCO) genoemd. De ESCo sluit hiervoor een Onderhouds- en Energie Prestatie Contract af met de gemeente. Om de benodigde besparing te realiseren dient de ESCo een plan met besparende maatregelen in, draagt zorg voor uitvoering van deze maatregelen en geeft garanties met betrekking tot de energiebesparing. Uitgangspunt is dat verlaging van de energielasten de investering en onderhoudskosten dekt en waar mogelijk de verhoging van de (gebruiks)kwaliteit.

Wie

Marktpartij, gemeente. Gemeente Rotterdam beproeft de methode voor zwembaden in het kader van het project 'Rotterdamse groenen gebouwen'.

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

-

Resultaat

Afgerond vooronderzoek naar toepassing ESCo's met voorstel voor toepassing.

Gemeente: **Duurzame straatverlichting**

Actie 6	Activiteiten	Wie
6.Duurzame straatverlichting	Bij vervanging straatverlichting Led-verlichting (en/of dynamische verlichting) toepassen	Gemeente (Buitenruimte)

Actie en actiedoel

Bij vervanging van verouderde masten en armaturen kiest de gemeente kiezen voor LED-verlichting. De terugverdientijd van de meerkosten is door Citytec berekend op 5,6 jaar, de besparing aan energie op ruim 100.000 kWh (energieverbruik van circa dertig huishoudens) per jaar en 74.000 kg CO2. De besparing aan energiekosten over de totale levensduur is bijna een half miljoen euro.

Activiteiten

Bij vervanging van straatverlichting kiest de gemeente Alblasterdam voor energiezuinige LED-verlichting. LED-verlichting is inmiddels al toegepast op het bedrijventerrein Parc Nieuwland en langs het fietspad Dijklint.

Wie

Buitenruimte, bij aanpak openbare ruimte per wijk.

Tijd

De werkzaamheden passen binnen het de reguliere werkzaamheden.

Budget

PM (offerte Citytec, financiering deels in begroting opgenomen)

Resultaat

Resultaat is de introductie van energiezuinige straatverlichting bij vervanging van bestaande verlichting na einde levensduur.